

Η ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

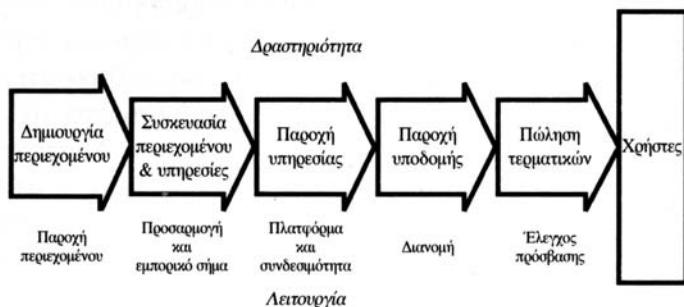
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάρτιο του 1999 νιοθέτησε την έκθεση που αναφέρεται στα αποτελέσματα του δημοσίου διαλόγου σχετικά με την Πράσινη Βίβλο για τη σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, των MME και της πληροφορικής.¹ Τα βασικά στοιχεία που αναδύονται από τη διαδικασία της όλης συζήτησης είναι τα εξής: η ρύθμιση χρειάζεται να έχει διαφάνεια, να είναι σαφής και κατ' αναλογία και κυρίως να διακρίνει τη μετάδοση των σημάτων από το περιεχόμενο. Αυτό σημαίνει ότι προκρίνεται μια πιο οριζόντια προσέγγιση της ρύθμισης με μια ομογενοποιημένη αντιμετώπιση όλων των δικτύων μετάδοσης, της υποδομής τους και των συναφών παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο η δημόσια τηλεόραση μπορεί να ενσωματωθεί στο νέο περιβάλλον, θεωρήθηκε ότι είναι αναγκαίο να εξευρεθεί μια λύση. Η λύση αυτή θα πρέπει να κινείται μέσα στο πλαίσιο που έχει θέσει το Πρωτόκολλο του Άμστερνταμ, το οποίο απαιτεί από τους δημόσιους τηλεοπτικούς φορείς να διακρίνουν σαφώς τις υπηρεσίες τους που σχετίζονται με τον κοινωνικό τους ρόλο από αυτές που ανήκουν στον εμπορικό και ανταγωνιστικό τομέα.

Η Επιτροπή δρομολόγησε μια σειρά από δράσεις για την υλοποίηση αυτών των προτάσεων. Οι αναθεωρήσεις στο θεσμικό πλαίσιο της υποδομής και των συναφών τους υπηρεσιών θα προταθούν, γύρω στα τέλη του 2002, ως μέρος της ευρύτερης επιθεώρησης της Επιτροπής σχετικά με το νέο θεσμικό πλαίσιο. Οι υπηρεσίες που αφορούν στο περιεχόμενο θα καλυφθούν είτε από τροποποιήσεις του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου είτε με την εισαγωγή νέων μέτρων. Επίσης ορισμένες δράσεις προβλέπονται τόσο για τον τομέα του περιεχομένου όσο και για τον τομέα της υποδομής, μεταξύ αυτών και η εκ μέρους των κρατών-μελών πλήρης εφαρμογή της νέας Τηλεοπτικής Ο-

δηγίας και η εφαρμογή της Οδηγίας 95/47 για την τεχνολογική τυποποίηση των τηλεοπτικών σημάτων.

Το ιστορικό της ενασχόλησης της Ε.Ε. με τη σύγκλιση των επικοινωνιών είναι το εξής: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε, το Δεκέμβριο του 1997, μια Πράσινη Βίβλο για τη Σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, των MME και της πληροφορικής μετά από πρωτοβουλία των Επιτρόπων Μπάγκεμαν και Ορέχα.² Η Πράσινη Βίβλος δημοσιοποιήθηκε και τέθηκε υπόψη του κοινού με στόχο τη δρομολόγηση ενός δημοσίου διαλόγου. Στις μέρες μας, η ψηφιακή τεχνολογία προσφέρει τη δυνατότητα να μεταφέρονται μεγαλύτερες ποσότητες δεδομένων από ό,τι στο παρελθόν και οι υπηρεσίες μπορούν να μεταφερθούν από τα ίδια δίκτυα διανομής και να χρησιμοποιηθούν από τους νέους τηλεοπτικούς δέκτες, από τα τηλέφωνα και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η σύγκλιση αυτή πραγματοποιείται σε παγκόσμιο επίπεδο (Γράφημα 1).

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: Η αναδυόμενη αξιακή αλυσίδα στη συγκλίνουσα αγορά.

Πηγή: Πράσινη Βίβλος για τη Σύγκλιση, 1997, σ. 9.

Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής είχε ως στόχο να προκαλέσει ένα διάλογο που θέμα έχει με ποιους τρόπους η νέα γενιά των ηλεκτρονικών μέσων μπορεί να τεθεί υπό νέο θεσμικό πλαίσιο στον ανατείλαντα αιώνα, γεγονός που σηματοδοτεί και τη στροφή της πολιτικής της στο επικοινωνιακό πεδίο. Η Πράσινη Βίβλος απέφευγε να απαντήσει στα ερωτήματα που έθετε και στην ουσία τα άφηνε α-

νοιχτά. Κυρίως δεν απαντούσε στα ερωτήματα που είχαν να κάνουν με το βαθμό και το ρυθμό της αλλαγής. Ένα κεντρικής σημασίας μήνυμα της Πράσινης Βίβλου είναι ότι η σύγκλιση των επικοινωνιών δε θα πρέπει να οδηγήσει στην υιοθέτηση πρόσθετων ρυθμίσεων. Αντίθετα, οι υπάρχουσες ρυθμίσεις θα πρέπει να επανέξεταστούν, και ιδίως σε ποιο βαθμό μπορούν να ρυθμίσουν τα νέα δεδομένα στο επικοινωνιακό πεδίο.

Η Ε.Ε. θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο που να αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των ωφελειών της σύγκλισης και ιδίως στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στις επιλογές των καταναλωτών και στην πολιτιστική πολυμερεία. Όπως σημειώνεται, η παραδοσιακή διαφοροποίηση που υπήρχε στα μέσα επικοινωνίας –τηλεόραση, τηλεφωνία και ηλεκτρονικοί υπολογιστές– κρίνεται ξεπερασμένη. Στο παρελθόν αυτά τα μέσα χρησιμοποιούσαν διαφορετικά δίκτυα διανομής –π.χ., τηλεοπτικούς δέκτες, τηλέφωνα και ηλεκτρονικούς υπολογιστές– με συνέπεια κάθε μέσο να βασίζεται σε διαφορετικές ρυθμίσεις και εποπτικούς ελέγχους, συνήθως σε εθνικό επίπεδο. Στις μέρες μας, η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπει σε σημαντικό βαθμό να επιτελείται η μεταφορά των υπηρεσιών, που προσφέρουν τα μέσα, από τα ίδια δίκτυα διανομής. Οι τηλεπικοινωνίες, τα οπτικοακουστικά ΜΜΕ και οι εταιρείες πληροφορικής χρησιμοποιούν, και επωφελούνται από, την ευελιξία που τους παρέχουν οι ψηφιακές τεχνολογίες, με αποτέλεσμα να υπερβαίνουν τα παραδοσιακά κλειστά δίκτυα που χρησιμοποιούσαν στο παρελθόν.

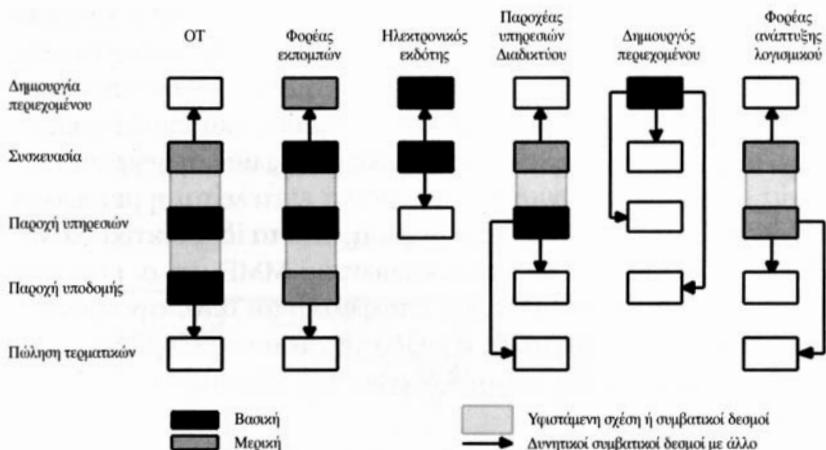
Τα πρόσφατα παραδείγματα των νέων υπό σύγκλιση τεχνολογιών εμπεριέχουν:

- Μετάδοση τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών προγραμμάτων διαμέσου του Διαδικτύου.
- Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και πρόσβαση σε ψηφιακούς τηλεοπτικούς αποκωδικοποιητές και κινητά τηλέφωνα.
- Χρήση του Διαδικτύου για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις.

Ωστόσο η σύγκλιση των τεχνολογιών ενέχει μια σαφή οικονομική διάσταση, καθώς αναμένεται να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, αλλά και να προαγάγει νέα δεδομένα για τους Ευρωπαίους και τον ευ-

ρωπαϊκό πολιτισμό. Κι αυτό γιατί η παγκόσμια φύση και ο αμφίδρομος χαρακτήρας των νέων μέσων θα προσφέρουν νέες επιχειρηματικές δυνατότητες και εμπειρίες, που θα υπερβαίνουν το αυστηρά εθνικό πλαίσιο μιας χώρας. Σε τελική ανάλυση, οι νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας θεωρείται ότι θα επιφέρουν κατακλυσμαίες επιπτώσεις, οι οποίες με τη σειρά τους θα πιέσουν προς μια νέα παγκοσμιοποίηση των αγορών, καθώς ακόμα και μικρές επιχειρήσεις θα είναι σε θέση να εισέλθουν στη διεθνή αγορά με χαμηλό κόστος λόγω της επέκτασης του Διαδικτύου (Γράφημα 2).

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: Θέσεις των κύριων συντελεστών στην αξιακή αλυσίδα και σχέσεις μεταξύ τους.

Πηγή: Πράσινη Βίβλος για τη Σύγκλιση, 1997, σ. 15.

Η Επιτροπή θεωρεί απαραίτητο για την Ευρώπη να δημιουργήσει την κατάλληλη υποδομή, ώστε να μη χάσει τις νέες ευκαιρίες που υπόσχεται η σύγκλιση. Κι αυτό μπορεί να το πραγματοποιήσει από τώρα με την υιοθέτηση ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα ενισχύει τη σύγκλιση.

Η Πράσινη Βίβλος αποτέλεσε σημείο εκκίνησης για μια σειρά προβληματισμών, διαλόγου και πρωτοβουλιών, ώστε η Ευρώπη να προε-

τομαστεί για τη νέα εποχή. Επί του παρόντος υπάρχουν δύο στρατόπεδα σκέψης όσον αφορά στο ξήτημα της σύγκλισης: οι μαξιμαλιστές και οι μινιμαλιστές. Σύμφωνα με τους πρώτους, οι νέες τεχνολογίες δεν μπορούν να λειτουργήσουν με τους όρους του υπάρχοντος και του παραδοσιακού επικοινωνιακού μοντέλου. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που να απαντά στα νέα δεδομένα. Οι μινιμαλιστές, αντίθετα, θεωρούν ότι η σύγκλιση δε θα επιφέρει τις δραματικές επιπτώσεις που οι υποστηρικτές της προβάλλουν. Ούτε πρόκειται να αλλάξει τους υπάρχοντες τύπους παροχής των υπηρεσιών. Υποστηρίζουν ότι η νέα επικοινωνιακή πολιτική θα πρέπει να ενισχύει τις κοινωνικές, πολιτιστικές και ηθικές αξίες οι οποίες θα συνδέονται με τις υπηρεσίες που θα προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες. Οι μινιμαλιστές πιστεύουν ότι χρειάζονται δύο είδη ρυθμίσεων: οι πρώτες να επικεντρώνονται στην οικονομική διάσταση των νέων υπηρεσιών και οι δεύτερες στο περιεχόμενό τους, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα, όπως γίνεται με την τηλεόραση. Από την άλλη πλευρά, η Βίβλος έθετε τα εξής ερωτήματα:

- Σε ποιο βαθμό η υπάρχουσα νομοθεσία για την τηλεόραση, τις τηλεοπτικούς όργανους και την πληροφορική συμβαδίζει με τα νέα δεδομένα;
- Σε ποιο βαθμό οι νέες εξελίξεις προκρίνουν την αναπροσαρμογή του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου ή αναζητούν τη δημιουργία ενός εξ ολοκλήρου νέου πλαισίου, που θα συμπεριλαμβάνει ρυθμίσεις για τα δίκτυα, τους καταναλωτές, την κοστολόγηση των νέων υπηρεσιών και την πρόσβαση σε αυτές;
- Ποια θα είναι η πιο αποδοτική πολιτική για την ανάπτυξη των νέων υπηρεσιών;
- Χρειάζεται κάποια μορφή τυποποίησης της τεχνολογίας και σε ποιο βαθμό; Χρειάζεται τυποποίηση της τεχνολογίας σε περιφερειακό ή και σε διεθνές επίπεδο;
- Ποια θα πρέπει να είναι τα πρόσθετα μέτρα, ώστε να διασφαλίζονται οι καταναλωτές και οι χρήστες των νέων τεχνολογιών;
- Ποια μορφή έρευνας χρειάζεται να πραγματοποιηθεί από την Ε.Ε. στο πλαίσιο της σύγκλισης;
- Σε ποιο βαθμό η πολυμορφία που υπάρχει στο θεσμικό πλαίσιο των χωρών όσον αφορά στους τρεις αυτούς τομείς με τις αντί-

στοιχες εποπτικές αρχές συμβάλλει στην ανάπτυξη της σύγκλισης;

- Σε ποιο βαθμό η σύγκλιση απαιτεί μια πλήρη αναθεώρηση όσον αφορά στις αρμοδιότητες των εποπτικών αρχών και οργάνων σε ευρωπαϊκό, εθνικό και διεθνές επίπεδο;

Διακόσιες εβδομήντα απαντήσεις-θέσεις απέστειλαν στην Επιτροπή φορείς από κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. Η Επιτροπή συγκέντρωσε τις θέσεις των διαφόρων οργανισμών και στις 29 Ιουλίου του 1998 εξέδωσε ένα έγγραφο-εργασία στο οποίο παρουσιάζει τα αποτελέσματα από το δημόσιο διάλογο που δρομολόγησε με την έκδοση της Πράσινης Βίβλου. Στο έγγραφο αυτό συνοψίζονται οι απόψεις και τα σχόλια κρατικών αρχών και φορέων για το θέμα της σύγκλισης.³

Από μια πρώτη ανάλυση των αντιδράσεων των ενδιαφερομένων μερών που παρέλαβε η Επιτροπή, θα μπορούσε να λεχθεί ότι τα θέματα που θέτει η Πράσινη Βίβλος είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, αν και αρκετοί σχολίασαν ότι ο όρος της σύγκλισης παραμένει ασαφής. Ωστόσο βλέπει κανείς έναν αριθμό κοινών θεμάτων. Αυτά είναι:

1. Υπάρχει συναίνεση όσον αφορά στην πραγματικότητα της τεχνολογικής σύγκλισης, αλλά διαφορετικές απόψεις για την ταχύτητα και το εύρος των επιδράσεών της στις αγορές και τις υπηρεσίες.

2. Οι περισσότεροι σχολιαστές προτιμούν μια εξελικτική παρά μια επαναστατική προσέγγιση και οι περισσότεροι ευνοούν τη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου που να βασίζεται στις υπάρχουσες δομές.

3. Σε γενικές γραμμές, αναγνωρίζεται η συνέχιση ρυθμίσεων που να διασφαλίζουν τις αρχές του γενικού συμφέροντος, ιδίως στον οπτικοακουστικό τομέα, έστω κι αν αυτές οι ρυθμίσεις χρειαστεί να τροποποιηθούν για να ενσωματώσουν τις νέες τεχνολογίες. Αυτές οι ρυθμίσεις θα πρέπει να συνυπάρχουν (α) με την εφαρμογή κανόνων για τον ανταγωνισμό, και (β) με μια αυξανόμενη εμπιστοσύνη στην αυτορρύθμιση της βιομηχανίας.

4. Επισημαίνεται ένας αριθμός πιθανών εμποδίων και βασικών ρυθμιστικών ζητημάτων. Το ζήτημα της πρόσβασης στους αποκωδικοποιητές και στους Ηλεκτρονικούς Οδηγούς Προγραμμάτων επισημαίνεται συχνά.

5. Το ζήτημα της ορθής κατανομής του φάσματος προσέλκυσε ι-

διαίτερο ενδιαιφέρον και οι περισσότεροι συμφωνούν ότι πρέπει να προωθηθεί μια καλύτερη χρήση του διαθέσιμου εργαζιανού φάσματος, αν και υπήρχαν διαφορετικές απόψεις για τον τρόπο με τον οποίο κάτι τέτοιο θα επιτευχθεί.⁴

6. Φαίνεται πως πολλοί υποστηρίζουν την οριζόντια προσέγγιση της ρύθμισης (δηλαδή οι ίδιοι κανόνες να εφαρμόζονται στα δίκτυα πρόσβασης), αλλά αρκετοί προτίμησαν την κάθετη προσέγγιση της ρύθμισης ζητημάτων που έχουν να κάνουν με την παροχή υπηρεσιών, όπως, για παράδειγμα, το οπτικοακουστικό περιεχόμενο.

Στις απαντήσεις πολλοί φορείς απάντησαν υπό το πρίσμα των δικών τους συμφερόντων. Έτσι:

1. Φορείς από τις τηλεπικοινωνίες και την πληροφορική καλούν για ένα λιγότερο αυστηρό θεσμικό πλαίσιο, ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός (τηλεπικοινωνίες) και να γίνουν πιο γρήγορα οι αλλαγές (με βάση τις τεχνολογικές εξελίξεις).

2. Οι οργανώσεις καταναλωτών υποστήριξαν ότι η προσέγγιση της Πράσινης Βίβλου ήταν προκατελημμένη υπέρ της τεχνολογίας και της παροχής υπηρεσιών και προϊόντων, δίνοντας λιγότερη προσοχή στο μέγεθος της πιθανής ζήτησης για τις συγκλίνουσες υπηρεσίες και για τις ανάγκες των καταναλωτών.

3. Οι τηλεοπτικοί φορείς έθεσαν το ερώτημα εάν το χρονοδιάγραμμα της αλλαγής –π.χ., από την αναλογική στην ψηφιακή μετάδοση– θα πρέπει να τεθεί σε εθνική ή κοινοτική βάση.

4. Υπήρξε συναίνεση όσον αφορά στη ζήτηση περιεχομένου υψηλής ποιότητας, ιδίως στον οπτικοακουστικό τομέα, και θεωρήθηκε ότι αυτή θα αυξηθεί και ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα μέτρα που θα υιοθετηθούν και θα υλοποιηθούν για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής παραγωγής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι που κατέθεσαν τις απόψεις τους θεώρησαν ότι το Διαδίκτυο αναμένεται να πάει αποφασιστικό ρόλο στη δημιουργατική και κοινωνική διαδικασία, δίνοντας τη δυνατότητα στον πολίτη να δρα τόσο ως καταναλωτής όσο και ως παραγωγός. Πολλοί επίσης είδαν με αισιοδοξία ότι η σύγκλιση θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, παρά την αντίθετη τάση (ανεργία) που θα προκαλέσει σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο.

ΚΑΛΩΔΙΑΚΗ, ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΥΨΗΛΗΣ ΕΥΚΡΙΝΕΙΑΣ

Όσον αφορά στην καλωδιακή και δορυφορική αναμετάδοση, η αντίστοιχη Οδηγία εμφάνισε και αυτή προβλήματα (COM 93/83/EEC). Ο κύριος στόχος της Ε.Ε. είναι να υπάρχει εναρμόνιση για την εκμετάλλευση των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων στον τομέα της καλωδιακής και της δορυφορικής τηλεόρασης.⁵ Το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής στραφήκε στα δικαιώματα λήψης και αναμετάδοσης των κωδικοποιημένων σημάτων. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή προτείνει μια νέα νομοθεσία που ως στόχο έχει την προστασία της συνδρομητικής τηλεόρασης και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις από την πειρατεία. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η νομοθεσία θα ενισχύσει με το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο τις υπηρεσίες που προσφέρονται από τα ηλεκτρονικά μέσα και κυρίως εκείνες για τις οποίες οι καταναλωτές τους καλούνται να καταβάλλουν επιπλέον κόμιστρο (συνδρομή). Σύμφωνα με το προτεινόμενο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο θα πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωκοινοβούλιο, θα απαιτείται από το κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. να απαγορεύσει και να επιβάλει αυστηρές ποινές σε όλες εκείνες τις εμπορικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μη εγκεκριμένη πρόσβαση σε μια «προστατευόμενη υπηρεσία», όπως η πώληση πειρατικών αποκαδικοποιητών, οι έξυπνες κάρτες και το λογισμικό.⁶ Η νέα Οδηγία θα απαγορεύσει επίσης στα κράτη-μέλη να παρεμποδίζουν τη διακίνηση αυτών των υπηρεσιών και συναφών προϊόντων.⁷

Η μορφή των υπηρεσιών που θα καλύπτονται από τη νέα Οδηγία θα συμπεριλαμβάνει όλες τις εκδοχές της ηλεκτρονικής μετάδοσης και τις υπηρεσίες «ανοιχτού δικτύου», που υπάρχονται στο καθεστώς συνδρομής. Η προτεινόμενη Οδηγία είναι απόρροια της Πράσινης Βίβλου όσον αφορά στη νομική προστασία των κωδικοποιημένων υ-

πηρεσιών και των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν το Μάιο του 1996. Οι προτάσεις της Επιτροπής λαμβάνουν υπόψη κι εκείνες τις υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό δωρεάν, αλλά απαιτούν κάποια μορφή κωδικού, ώστε ο χρήστης τους να έχει πρόσβαση σε αυτές.⁸

Όσον αφορά στην τύχη της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας, η Κοινότητα φαίνεται, έπειτα από έναν αρχικό ενθουσιασμό, να αναζητά μια ευρωπαϊκή πολιτική για την ψηφιακή τηλεόραση.⁹ Η HDTV θεωρήθηκε ότι ήταν το διάδοχο τηλεοπτικό τεχνολογικό πρότυπο. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, δύο τεχνολογικά πρότυπα προσπάθησαν να καταστούν διεθνείς προδιαγραφές για όλες τις τηλεοράσεις του μέλλοντος. Αυτά ήταν το ιαπωνικό ή αποκαλούμενο «Hi-Vision» (ή Muse) και το ευρωπαϊκό ή «EU95» ή «HD-MAC», τα οποία δεν ήταν συμβατά μεταξύ τους. Οι Ιάπωνες δραστηριοποιήθηκαν έντονα και σε συνεργασία με ιαπωνικές εταιρείες, ιδιαίτερα τη Sony, προσπάθησαν να το επιβάλουν στη διεθνή αγορά. Οι Ευρωπαίοι, μπροστά στον ανταγωνισμό της Ιαπωνίας και στον κίνδυνο να χάσουν μια νέα και πολλά υποσχόμενη αγορά, τόσο στην Ευρώπη, όσο και στη διεθνή αγορά, επιχείρησαν να συνδυάσουν το σύστημα MAC με τη HDTV, αλλά και με τις υπάρχουσες συμβατικές τηλεοπτικές συσκευές, ακολουθώντας έτσι μια εξελικτική πολιτική για το νέο τηλεοπτικό πρότυπο.¹⁰ Καταρχάς αμφισβήτησαν το ιαπωνικό πρότυπο και πρότειναν το ευρωπαϊκό EU95, που χρησιμοποιούσε περισσότερες γραμμές (1.250) και ήταν συμβατό με τις υπάρχουσες τηλεοπτικές συσκευές και το πρότυπο διορυφωτικής μετάδοσης D2-MAC.¹¹

Ανάμεσα στα δύο πρότυπα υπήρξε έντονος ανταγωνισμός και το όλο ζήτημα εντάχθηκε στη σφαίρα της βιομηχανικής πολιτικής.¹² Ωστόσο και οι δύο πλευρές πρόσβλεπαν στην αμερικανική αγορά για την επίτευξη του στόχου τους, δηλαδή το πρότυπο τους να καταστεί διεθνής τεχνολογική προδιαγραφή. Ενώ οι ΗΠΑ στην αρχή ευνοούσαν την ιαπωνική πρόταση, διάφοροι βιομηχανικοί και πολιτικοί παραγόντες προκάλεσαν την αναστολή της οποιασδήποτε απόφασης. Η θέση των Αμερικανών για το νέο τηλεοπτικό πρότυπο συνδέθηκε με την ανησυχία τους για το μέλλον της αμερικανικής τεχνολογίας, τη διατήρηση της αμερικανικής υπεροχής στην τεχνολογία της πληροφορικής, καθώς και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της δικής τους τεχνολογίας. Αντί να υιοθετήσουν το ένα ή το άλλο πρότυπο, στις αρχές Δεκεμβρίου του 1991, οι Αμερικανοί παρουσίασαν την ψηφια-

κή τεχνολογία μετάδοσης.¹³ Έτσι, σταδιακά, το όλο θέμα αποτέλεσε έναν από τους πονοκεφάλους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ιδιαίτερα, επειδή η Επιτροπή από τη μια πλευρά προσπαθούσε να χαράξει μια κοινή πολιτική για τα κράτη-μέλη της ώστε να αφορά στο πρότυπο που θα υιοθετούσαν, και από την άλλη προσπαθούσε να πείσει τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες να δουλέψουν μαζί, ώστε να βελτιώσουν την ευρωπαϊκή πρόταση (HD-MAC), η οποία μπορούσε να εφαρμοστεί όχι μόνο στις χώρες της Ε.Ε., αλλά και να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας, ώστε να γίνει ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές.¹⁴ Παράλληλα η Ευρώπη προσπαθούσε να συνδυάσει την ανάπτυξη της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας με τη συνολική ευρωπαϊκή τεχνολογική και βιομηχανική υποδομή σχετικά με τη δορυφορική τεχνολογία και τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Έτσι, τον Απρίλιο του 1991, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξήγγειλε μια «κοινοτική δράση» για τη HDTV, σύμφωνα με την οποία χρηματοδοτήθηκαν με εκατομμύρια ECU τόσο οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες όσο και οι τηλεοπτικοί παραγωγοί για την παραγωγή προγραμμάτων προσαρμοσμένων στο ευρωπαϊκό τεχνολογικό πρότυπο.¹⁵ Σταδιακά όμως και σε αυτή την περίπτωση εγκατέλειψε τα αρχικά μεγαλόπνια σχέδιά της για την τηλεόραση υψηλής ευκρίνειας ανακοινώντας ότι θα συνεργαστεί με τους Αμερικανούς και τους «πρώην» εχθρούς Ιάπωνες για το νέο τεχνολογικό πρότυπο, που ποτέ δεν κατέστη παγκόσμιο, όπως οραματίζόταν.

Στην έκθεση αποτίμησης του Ινστιτούτου Ερευνών Idate για την τηλεόραση υψηλής ευκρίνειας σημειώνεται ότι η όλη δράση μεταξύ των ετών 1993 και 1997 χρηματοδοτήθηκε με το συνολικό ποσό των 228 εκατομμυρίων ευρώ. Το Idate κρίνει ότι η δράση είχε επιτυχία σε μερικές χώρες, όπως η Γαλλία, το Βέλγιο και η Ολλανδία, σε άλλες χώρες είχε σχετική επιτυχία (Αυστρία, Γερμανία, Πορτογαλία και Φινλανδία) και σε ορισμένες άλλες πλήρη αποτυχία (Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία και Βρετανία). Η έκθεση σημειώνει ότι η αγορά για την τηλεόραση υψηλής ευκρίνειας παραμένει μια περιθωριακού επιπέδου αγορά, καθώς μόλις το 3,5% των τηλεοπτικών νοικοκυριών της Ε.Ε. ήταν κάτοχοι μιας συσκευής HDTV. Σε γενικές γραμμές, οι πωλήσεις σε όλες τις χώρες ήταν περιορισμένες και η μαζική παραγωγή των εν λόγω συσκευών ουδέποτε κατέστη δυνατή.¹⁶

Προφανώς και σε αυτή την περίπτωση το μέλλον της τηλεόρασης

υψηλής ευκρίνειας εντάχθηκε στη μακροπρόθεσμη στρατηγική για τα μελλοντικά καθολικά δίκτυα με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι φορείς της αγοράς, ώστε να προβούν σε επενδύσεις συμβατές με τη μακροπρόθεσμη αυτή στρατηγική. Προτείνεται η έγκριση κοινών τεχνολογικών προδιαγραφών και αναζητείται καταρχάς μια συναινετική διαδικασία των εμπλεκομένων οικονομικών φορέων. Δε γνωρίζουμε ποια θα είναι η κατάληξη αυτής της πολιτικής, το βέβαιο πάντως είναι ότι η τηλεόραση υψηλής ευκρίνειας δεν είναι πια στις πρώτες προτεραιότητες.

Τον Ιούλιο του 1999, η Επιτροπή υιοθέτησε μια νέα Οδηγία η οποία απαιτεί από τους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς να διακρίνουν τις καλωδιακές τηλεοπτικές τους υπηρεσίες από τις άλλες δραστηριότητές τους.¹⁷ Η Οδηγία αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη, επειδή με την επιβαλλόμενη νομική διάκριση επιδιώκεται, κατά την Επιτροπή, η περαιτέρω ανάπτυξη της καλωδιακής τηλεόρασης στην Ε.Ε. και η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού και της καινοτομίας στις τοπικές τηλεπικοινωνίες, καθώς και η ανάπτυξη του Διαδικτύου. Η Οδηγία αποτελεί συνέχεια της μελέτης της Επιτροπής για την καλωδιακή τηλεόραση, που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 1997. Στην έρευνα αυτή, η Επιτροπή και η Διεύθυνση για τον Ανταγωνισμό κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ιδιοκτησία των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και των δικτύων της καλωδιακής τηλεόρασης από την ίδια εταιρεία αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της τηλεπικοινωνιακής αγοράς, αποθάρρυνε τις καινοτομίες και την πλήρη εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η σύγκλιση ανάμεσα στις τηλεπικοινωνίες, στα ΜΜΕ και στην πληροφορική. Στόχος της μελέτης ήταν η δημιουργία μιας ανοιχτής και ανταγωνιστικής αγοράς και η αποθάρρυνση για την ανάπτυξη νέων μορφών υπερ-συγκέντρωσης στο συγκλίνον πεδίο των επικοινωνιών.

Η διάκριση ανάμεσα στις τηλεπικοινωνίες και στην καλωδιακή τηλεόραση αποσκοπεί στο να ενθαρρύνει τις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που λειτουργούν στο πεδίο, να αναπτυχθούν, προσφέροντας όλες τις υπηρεσίες που συνδέονται με τα νέα μέσα και το Διαδίκτυο, η αγορά του οποίου στην Ε.Ε. αναμένεται να τριπλασιαστεί έως το 2004. Προτού η Επιτροπή καταλήξει στη νέα Οδηγία, προέβη σε μια σειρά διαβουλεύσεων και συζητήσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, ενώ περισσότεροι από σαράντα οργανισμοί απέστειλαν

τα σχόλιά τους στην Επιτροπή σε ένα προσχέδιο της Οδηγίας. Αρχικά οι μεγάλοι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί εξέφρασαν σοβαρές αντιδράσεις για τις προτάσεις της Επιτροπής. Σταδιακά όμως τις απέσυραν, αφού προετοιμάστηκαν κατάλληλα για τα νέα δεδομένα. Για παράδειγμα, ο γερμανικός τηλεπικοινωνιακός φορέας Deutsche Telecom, που έχει μια συνδρομητική βάση 17 εκατομμυρίων, πρόκειται να πωλήσει το 75% του καλωδιακού τηλεοπτικού του δικτύου, ενώ η γαλλική France Télécom συζητεί με τη Suez Lyonnaise des Eaux και τη NC Numérique για να τους πωλήσει το 80% της καλωδιακής υποδομής της.

Βασικός στόχος της Καλωδιακής Οδηγίας είναι να αποφύγει μια νέα μορφή κάθετης συγκέντρωσης στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και της καλωδιακής τηλεόρασης, δηλαδή ο ίδιος οργανισμός να έχει υπό τον έλεγχο και κατοχή του τόσο το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο όσο και αυτό της καλωδιακής τηλεόρασης, καθώς και τη δυνατότητα των καλωδιακών εταιρειών να παρέχουν τηλεφωνικές υπηρεσίες.

Στην έκθεση αποτίμησης που δημοσιοποίησε η Επιτροπή το Νοέμβριο του 1999 σχετικά με την ανάπτυξη της ψηφιακής τηλεόρασης στην Ε.Ε., τα τεχνολογικά πρότυπα –συμπεριλαμβανομένου του προαπαιτούμενου για τη χρήση ενός κοινού αλγόριθμου στην αποκωδικοποίηση των ψηφιακών τηλεοπτικών προγραμμάτων, ο οποίος θα συμβάλλει στη συμβατότητα των αποκωδικοποιητών– καθώς και την ισότιμη δυνατότητα πρόσβασης στις νέες τηλεοπτικές υπηρεσίες, επισημαίνει ότι η προσέγγιση των δυνάμεων της αγοράς έχει συμβάλλει στην ευρωπαϊκή τυποποίηση της νέας τεχνολογίας και κυρίως αναφέρεται στην ομάδα «Digital Video Broadcasting» – (DVB). Οι ρυθμίσεις για την πρόσβαση (conditional access) εμφάνισαν μεγαλύτερες δυσκολίες για να εφαρμοστούν, καθώς στον τομέα αυτό εμπλέκονταν από τη μια πλευρά η ενθάρρυνση των τεχνολογικών καινοτομιών και από την άλλη το αρχικό κόστος λειτουργίας αυτών των νέων υπηρεσιών.¹⁸

Σε γενικές γραμμές, όπως υποστηρίζει η έκθεση της Ε.Ε., η συνδρομητική τηλεόραση κυριάρχησε στη νέα αυτή αγορά-τεχνολογία και στην πρόξεη αποτελεί το μοχλό ανάπτυξης της ψηφιακής τηλεόρασης. Για παράδειγμα, το 75% των πιο μεγάλων αγορών στην ψηφιακή τηλεόραση, όπως είναι η Γαλλία και η Ισπανία, κυριαρχούνται από τη συνδρομητική τηλεόραση. Ωστόσο οι αναγκαίες επενδύσεις

είναι ιδιαίτερα υψηλές. Για παράδειγμα, τόσο το γαλλικό Canal Plus όσο και το βρετανικό BSkyB δαπάνησαν περισσότερα από 1 δισεκατομμύριο ευρώ για να δημιουργήσουν τις ψηφιακές τους πλατφόρμες. Άλλες αγορές, όπως αυτές της Γερμανίας, των Σκανδιναβικών Χωρών, των Κάτω Χωρών, δεν έχουν αναπτυχθεί ικανοποιητικά.

Τα καλωδιακά τηλεοπτικά κυκλώματα επίσης απασχόλησαν την Επιτροπή, η οποία διερευνά ιδιαίτερα ποιος θα είναι ο ρόλος των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών, των οποίων την είσοδο στο πεδίο αντιμετωπίζει επιφυλακτικά. Σε γενικές γραμμές, η Επιτροπή θεωρεί ότι η έλευση και η χρήση της ψηφιακής τηλεόρασης και τεχνολογίας χρειάζεται να διερευνηθούν μέσα σε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο, καθώς στην εποχή της τεχνολογικής σύγκλισης οι ίδιες υπηρεσίες μπορούν να προσφερθούν από δίκτυα και φορείς που χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνολογίες μετάδοσης. Θεωρεί λοιπόν ότι είναι απαραίτητο ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που θα εφαρμόζεται τόσο στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, σταθερά και κινητά, όσο και στους τηλεοπτικούς φορείς (βλ. ηλεκτρονικούς οδηγούς προγραμμάτων, API), στα καλωδιακά, δορυφορικά και ερτζιανά δίκτυα και κυρίως σε αυτούς που θα ελέγχουν την παροχή των νέων υπηρεσιών και την πρόσβαση σε αυτές. Με άλλα λόγια, κάτι τέτοιο σημαίνει ότι για την παροχή άδειας στους τηλεοπτικούς φορείς θα εμπλέκονται δύο διαφορετικές αρχές: η μία που θα ελέγχει την τεχνολογική υποδομή και τη μετάδοση του δικτύου και η άλλη που θα ελέγχει το περιεχόμενο των μεταδόσεων.

ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Ο τηλεπικοινωνιακός τομέας θεωρείται κεντρικός παράγοντας για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης. Κατά το παρελθόν αποτελούσε δημόσια υπηρεσία διαρθρωμένη σε ένα μονοπωλιακό καθεστώς. Όπως είναι γνωστό, από την 1η Ιανουαρίου του 1998, οι δώδεκα από τις δεκαπέντε χώρες-μέλη της Ε.Ε. αποτελούν -έστω και θεωρητικά- μία ενιαία τηλεπικοινωνιακή αγορά. Οποιαδήποτε τηλεφωνική εταιρεία -πάντα σε θεωρητική βάση- μπορεί να παραχθεί σε οποιαδήποτε χώρα της Ε.Ε. τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, όπως, π.χ., αστικές και υπεραστικές κλήσεις. Έως πρόσφατα, αυτές οι ιδιωτικές τηλεπικοινωνιακές εταιρείες δεν είχαν δικαίωμα δραστηριοποίησης και παροχής υπηρεσιών σε χώρους όπως η φωνητική τηλεφωνία, που αποτελεί το μεγαλύτερο και πλέον προσδοκόφρο διάμερο της αγοράς, αλλά από την 1η Ιανουαρίου τέθηκαν οι βάσεις για τη σταδιακή αλλαγή αυτού του καθεστώτος.¹⁹

Ένα αρχικό στάδιο της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις τηλεπικοινωνίες δρομολογήθηκε το 1984 με στόχο τη δημιουργία κοινών αναπτυξιακών γραμμών. Το δεύτερο και πιο ουσιαστικό στάδιο πραγματοποιείται το 1987 με την έκδοση της Πράσινης Βίβλου για την ανάπτυξη της κοινής αγοράς όσον αφορά στις τηλεπικοινωνίες και τον τεχνολογικό εξοπλισμό. Στη Βίβλο προτείνεται η εισαγωγή μεγαλύτερου ανταγωνισμού στην τηλεπικοινωνιακή αγορά σε συνδυασμό με την εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τα τηλεπικοινωνιακά συστήματα των χωρών-μελών της Ε.Ε. Έτσι, από το 1987 η Ευρώπη εισήλθε στο δρόμο της απορρύθμισης των τηλεπικοινωνιών της, που υλοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1998.

Επειτα από τέσσερα χρόνια είναι εμφανές ότι η απορρύθμιση των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων οδήγησε σε μεγάλη αύξηση νέων φορέων, σε διπλασιασμό του αριθμού των συμφωνιών διασύνδεσης

στα σταθερά δίκτυα, σε μεγάλη μείωση των υπεραστικών και διεθνών τηλεφωνικών χρεώσεων και σε σημαντικές μειώσεις στο κόστος των εθνικών και διεθνών ελεύθερων τηλεπικοινωνιακών γραμμών (κυρίως των ψηφιακών).

Σύμφωνα με την Έβδομη (2001) και την Έκτη (2000) Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πορεία του θεσμικού πλαισίου στα τηλεπικοινωνιακά πεδία των χωρών-μελών της Ε.Ε., διαπιστώνεται ότι από την πλήρη απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών η Ευρώπη έχει επωφεληθεί λόγω της νέας δυναμικής που έχει αναπτυχθεί στο πεδίο. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις παραπάνω Εκθέσεις:²⁰

- Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες συνεχίζουν να αυξάνονται, κατά μέσο όρο εμφανίζουν μια αυξητική μεταβολή της τάξης του 9,5% από το 1999, και αποτελούν ένα σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η συνολική ευρωπαϊκή αγορά στις τηλεπικοινωνίες ανέρχεται στα 218 εκατομμύρια ευρώ το 2001. Ο τομέας που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη είναι η κινητή τηλεφωνία, με ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 22,3% το 2001.
- Η αγορά συνεχίζει να παρέχει στους χρήστες και καταναλωτές νέες και περισσότερες υπηρεσίες, ιδίως στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας. Οι πολίτες σε δώδεκα κράτη-μέλη μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε περισσότερους από πέντε φορείς τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών για υπεραστικές και διεθνείς τηλεφωνικές συνδέσεις. Για τοπικές συνδέσεις, σε έξι κράτη-μέλη, οι πολίτες μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε πέντε φορείς.
- Η κινητή τηλεφωνία έχει εμφανίσει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 73% των Αύγουστο του 2001 στο σύνολο του πληθυσμού στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. Στην Ισπανία, την Αυστρία, την Ιταλία και τη Φινλανδία ή αξία της αγοράς της κινητής τηλεφωνίας είναι ισόποση ή και μεγαλύτερη από αυτήν της σταθερής.
- Οι τιμές, δηλαδή το κόστος των τηλεφώνων, παρουσιάζουν σταθερή πτώση σε όλα τα επίπεδα. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους τηλεπικοινωνιακούς φορείς έχει επιφέρει πτώση των τιμών για υπεραστικές συνδιαλέξεις κατά 11% το 2001 σε σχέση με το 2000

και κατά 45% σε σχέση με το 1998 για τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις στην Ευρώπη διάρκειας 3 λεπτών.

- Η χρήση του Διαδικτύου αυξάνεται, αλλά παραμένει σημαντικά μικρότερη από αυτήν στις ΗΠΑ. Το μέσο επίπεδο ανάπτυξης του Διαδικτύου κατά τον Ιούνιο του 2001 στην Ε.Ε. ανερχόταν στο 36% του πληθυσμού.

Όσον αφορά στο θεσμικό επίπεδο, ενώ έχουν σημειωθεί σημαντικές πρόοδοι, αρκετά θέματα επιδέχονται βελτίωση. Και τούτο διότι:

- Οι παραδοσιακοί τηλεπικοινωνιακοί φορείς συνεχίζουν να κυριαρχούν στην αγορά. Παραμένει προς εξέταση αν και κατά πόσον επιδοτούν το κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών τους.
- Οι εθνικές εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάσουν σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται ή όχι και κατά πόσον μπορούν να επιτελέσουν το έργο τους (π.χ., αν είναι ανεξάρτητες από την πολιτική εξουσία, αν το προσωπικό είναι επαρκώς καταρτισμένο, αν υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή).
- Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα κράτη-μέλη όσον αφορά στο σύστημα χορήγησης των αδειών. Το πιο ευέλικτο είναι αυτό της Δανίας, όπου οι φορείς είναι ελεύθεροι να εισέλθουν στην αγορά χωρίς τυπικές διαδικασίες. Σε άλλες χώρες ζητείται απλώς η εγγραφή τους (Ολλανδία) ή η γνωστοποίηση της πρόθεσής τους (Φινλανδία, Σουηδία). Η πιο αυστηρή περίπτωση είναι αυτή όπου η χορήγηση αδειών σε ιδιώτες αποτελεί γενικό κανόνα και σε κάποιες περιπτώσεις ζητείται η υπογραφή του αρμόδιου υπουργού. Αξίζει να αναφερθεί ότι έλλειψη διαφάνειας και καθυστερήσεις παρατηρούνται στις διαδικασίες χορήγησης αδειών στη Γαλλία και την Ιταλία.
- Αρκετοί νεοεισερχόμενοι φορείς έχουν αντιμετωπίσει προβλήματα στη διασύνδεσή τους με τους υπάρχοντες φορείς. Παραδειγμα σε αυτό αποτελεί το επίπεδο χρεώσεων το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία σε μια ανταγωνιστική αγορά. Σε ορισμένες χώρες μέλη οι χρεώσεις είναι αδικαιολόγητα υψηλές, με αποτέλεσμα να οδηγούν στον αποκλεισμό των νεοεισερχόμενων από την αγορά.
- Ένα πρόβλημα που επίσης έχει παρατηρηθεί είναι η έλλειψη

διαφάνειας στις προσφορές που γίνονται στους νεοεισερχόμενους φορείς σχετικά με τις χρεώσεις. Οι νέοι φορείς συνήθως αλλάζουν τόσο τις χρεώσεις όσο και τη δομή των προσφορών. Επίσης οι όροι των συμβολαίων που προσφέρονται στους καταναλωτές μερικές φορές περιλαμβάνουν άνισες προτάσεις.

- Οι καταναλωτές συχνά διαμαρτύρονται ότι υπάρχει έλλειψη διαφάνειας στον έλεγχο των χρεώσεων που επιβάλλονται στον τελικό παραλήπτη. Το κόστος στις εθνικές κλήσεις έχει παραμείνει σταθερό για τους καταναλωτές και υπάρχουν μόνο μικρές μειώσεις για τις επιχειρήσεις.
- Ο αριθμός των διαθέσιμων τηλεφωνικών γραμμών στους τοπικούς βρόχους παραμένει μικρός, κάτω από τις 640.000 γραμμές.

Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής τηλεπικοινωνιακής αγοράς με βάση το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν έχει επιτευχθεί ακόμα, καθώς οι χώρες-μέλη δεν εφαρμόζουν με τον ίδιο ωθητικό τις κοινοτικές Οδηγίες. Το γεγονός ότι καταγράφεται τόσο μεγάλη διαφοροποίηση στον τρόπο λειτουργίας και αρμοδιοτήτων, καθώς και υλικοτεχνικής υποδομής των εθνικών εποπτικών αρχών, οι οποίες αποτελούν το θεμέλιο λίθο για την υλοποίηση της ενιαίας ευρωπαϊκής τηλεπικοινωνιακής αγοράς, σημαίνει ότι θα υπάρχουν αποκλίσεις και ανομοιογένεια στην ευρωπαϊκή τηλεπικοινωνιακή αγορά. Κάτι τέτοιο μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στην είσοδο νέων φορέων στην τηλεπικοινωνιακή αγορά αλλά και στην προστασία των Ευρωπαίων καταναλωτών. Σε τούτο συντελούν και οι μεγάλες διαφοροποιήσεις που καταγράφονται στις διαδικασίες χορήγησης των αδειών, αλλά και στην παροχή των διασυνδέσεων στους νεοεισερχόμενους φορείς του πεδίου.

ΤΟ ΡΑΔΙΟΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΟ ΦΑΣΜΑ

Η Επιτροπή ενέκρινε, το Δεκέμβριο του 1998, την Πράσινη Βίβλο για την πολιτική σχετικά με το φάσμα των ραδιοσυχνοτήτων στο πλαίσιο των πολιτικών για τις τηλεπικοινωνίες, τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, τις μεταφορές, την έρευνα και ανάπτυξη (Research & Development – R&D). Ο λόγος είναι ότι οι παραπάνω τομείς αποτελούν, τα τελευταία χρόνια, βασικό συστατικό στοιχείο για την ανάπτυξη της Ε.Ε. στην κοινωνία της πληροφορίας. Το ραδιοηλεκτρομαγνητικό φάσμα είναι η ασύρματη υποδομή της επικοινωνίας και αποτελεί βασικό πόρο για την εφαρμογή ενός ευρύτερου πεδίου δραστηριοτήτων σε πολλούς τομείς, ανάμεσά τους οι τηλεπικοινωνίες, οι συγκοινωνίες (έλεγχος κυκλοφορίας), η ραδιοτηλέοραση και οι δημόσιες υπηρεσίες (Ένοπλες Δυνάμεις, Αστυνομία, Πυροσβεστική). Κάθε εφαρμογή του φάσματος –π.χ., το εξ αποστάσεως αυτόματο άνοιγμα της πόρτας του γκαράζ, οι ασύρματοι δέκτες για να ακούν οι γονείς τα παιδιά τους που κοιμούνται, τα κινητά τηλέφωνα– έχει τη δική της συχνότητα μέσα στο ραδιοηλεκτρομαγνητικό φάσμα. Η αυξημένη χρήση διαφόρων τεχνολογικών εφαρμογών έχει προκαλέσει κυκλοφοριακό πρόβλημα, με αποτέλεσμα η ζήτηση για συχνότητες να είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από τις διαθέσιμες. Αυτό οφείλεται κυρίως στην παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών, των συναφών εταιρειών, στις αυξανόμενες εμπορικές και δημόσιες εφαρμογές και στην πιο εύκολη πρόσβαση στο φάσμα λόγω της ψηφιακής τεχνολογίας. Λόγω ενός αριθμού παραγόντων –όπως, π.χ., οι τεχνολογικές εξελίξεις, η παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών και των φορέων– οι νέες εφαρμογές στο φάσμα, το οποίο είναι εξ ορισμού ένας σπάνιος πόρος, ενέχουν στις μέρες μας τεράστια οικονομική και πολιτική σημασία. Τούτο με τη σειρά του δημιουργεί νέα θεσμικά ζητήματα, αφού είναι

γεγονός ότι το ορατούλεκτρομαγνητικό φάσμα δεν μπορεί πια να θεωρείται μια εύκολη πηγή πρόσβασης.

Όπως αιτιολογούσε η Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο, η ενασχόλησή της με το ορατούλεκτρομαγνητικό φάσμα δεν μπορεί πια να θεωρείται μια εύκολη πηγή πρόσβασης.²¹ Οπως αιτιολογούσε η Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο, η ενασχόλησή της με το ορατούλεκτρομαγνητικό φάσμα δεν μπορεί πια να θεωρείται μια εύκολη πηγή πρόσβασης. Οπως αιτιολογούσε η Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο, η ενασχόλησή της με το ορατούλεκτρομαγνητικό φάσμα δεν μπορεί πια να θεωρείται μια εύκολη πηγή πρόσβασης.

Για το λόγο αυτό, όπου το φάσμα ορατούλεκτρομαγνητών είναι υπερπλήρες (δηλαδή υπάρχει ήδη μεγάλος αριθμός χρηστών που χρησιμοποιούν όλες τις διαθέσιμες συχνότητες), καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να γίνουν κάποιες επιλογές και να εφαρμοστούν συγκεκριμένες πολιτικές εξισορρόπησης της προσφοράς και της ζήτησης των ορατούλεκτρομαγνητών.²² Η συνεχής ζήτηση για ορατούλεκτρομαγνητών έχει ως αποτέλεσμα οι κανόνες δύθμασης και διαχείρισης του φάσματος να καθίστανται πιο πολύπλοκοι σε σύγκριση με το παρελθόν. Στο παρελθόν οι χώρες εφάρμοζαν κανόνες για τη χρήση του φάσματος από ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό χρηστών των ορατούλεκτρομαγνητών, έχοντας ως γνώμονα για τους κανόνες αυτούς τις ανάγκες που προέκυπταν κυρίως σε εθνικό επίπεδο, όπως, π.χ., για εφαρμογές που αφορούν στον αμυντικό τομέα και στις δημόσιες τηλεπικοινωνίες και τις ανάγκες των οργανισμών μετάδοσης ορατούλεκτρομαγνητών προγραμμάτων. Στις μέρες μας, το πλαίσιο της πολιτικής για το φάσμα ορατούλεκτρομαγνητών έχει αλλάξει σημαντικά. Ο εξοπλισμός και οι αντίστοιχες παρεχόμενες υπηρεσίες ασύρματης μετάδοσης αναπτύσσονται περισσότερο για την παγκόσμια παρά για την εθνική αγορά. Οι παραδοσιακοί χρήστες του ορατούλεκτρομαγνητικού φάσματος που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο βρίσκονται πλέον σε ανταγωνισμό με έναν αυξανόμενο αριθμό παγκόσμιων εμπορικών πακτών για τη

χρήση συχνοτήτων του φάσματος, που αφορούν κυρίως στις τηλεπικοινωνίες και τις ραδιοτηλεοπτικές αναμεταδόσεις (broadcasting). Η διαθεσιμότητα του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων αποτελεί επιπλέον ένα σημείο-κλειδί για τις εμπορικές συναλλαγές. Όλες αυτές οι εξελίξεις αναδεικνύουν τη σημαντική ανάγκη που υπάρχει για διεθνή συνεργασία σε θέματα πολιτικής για τη χρήση και διάθεση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, προκεμένου να υποστηριχτούν σε διεθνές επίπεδο η εισαγωγή νέων υπηρεσιών και εξοπλισμού και η περαιτέρω ανάπτυξη των ήδη υπαρκτών. Η Επιτροπή θεώρησε αναγκαίο να καταστεί σαφές ότι τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των κρατών-μελών της λαμβάνονται πλήρως υπόψη σε σχέση με τη διάθεση του ραδιοφάσματος.

Η Πράσινη Βίβλος έθετε έναν αριθμό ερωτημάτων με στόχο να βοηθήσει την Ε.Ε., ώστε να βρει τις κατάλληλες λύσεις. Π.χ.: Πώς μπορεί να διασφαλιστεί το δημόσιο συμφέρον, σε ποια πεδία διαπραγματεύσεων θα πρέπει να αναπτυχθούν οι θέσεις της Ε.Ε. όταν θα ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις της με τις τρίτες χώρες; Μπορεί να επιτευχθεί σε κοινοτικό επίπεδο η εφαρμογή μιας πολιτικής εναρμόνισης όσον αφορά στην κατανομή και τη χρήση του φάσματος ή θα ήταν προτιμότερο αυτό να αποτελεί πλήρη αρμοδιότητα των κρατών-μελών; Η νέα αυτή κατάσταση ποιες οικονομικές αλλαγές θα επιφέρει σε αυτούς που χρησιμοποιούν το φάσμα για εμπορικούς σκοπούς; Οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ε.Ε., σύμφωνα με την Επιτροπή και την Πράσινη Βίβλο, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Ο στρατηγικός σχεδιασμός για τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων πρέπει να συμπεριλάβει τα ποικίλα συμφέροντα και τις διάφορες απαιτήσεις ενός αυξημένου αριθμού νέων συστημάτων, όπως, π.χ., εμπορικών και μη εμπορικών παραγόντων που λειτουργούν σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης, η εκχώρηση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων σε χρήστες και η εναρμόνιση της χρήσης του με συγκεκριμένους κανόνες απαιτούν διαρκώς διεθνή συνεργασία. Όμως οι χώρες και οι χρήστες του ραδιοφάσματος θέτουν διαφορετικές προτεραιότητες σχετικά με το ποιες υπηρεσίες, εναρμονισμένες με τους διεθνείς κανόνες χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, θα έπρεπε να διατίθενται σε διεθνές επίπεδο. Η εξισορρόπηση διαφορε-

τικών συμφερόντων που αφορούν στην εμπορική και μη εμπορική χρήση του φάσματος (π.χ., μεταξύ πολυεθνικών εταιρειών παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και στρατιωτικών εφαρμογών), καθώς και η εξισορρόπηση ανάμεσα στις προτεραιότητες που θέτουν οι διάφορες χώρες είναι θέματα που δεν αφορούν στη διαχείριση –από τεχνική άποψη– του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων.

Η διάθεση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων σε διάφορους χρήστες θα πρέπει να γίνει κάτω από ορθολογικές συνθήκες. Εντούτοις η ζήτηση για συχνότητες έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό, οπότε οι κυβερνήσεις ζητούν διαρκώς από τους χρήστες να πληρώνουν για τη χρήση φάσματος, έτσι ώστε να εξισορροπείται η εμπορική αξία των συχνοτήτων σε σχέση με την πραγματική ανάγκη προσφοράς της συγκεκριμένης υπηρεσίας. Αυτή η προσέγγιση έχει δεχτεί κριτικές, επειδή μπορεί να παρεμποδίσει την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και την ανάπτυξη του ανταγωνισμού σε τεχνολογικό επίπεδο και, επιπλέον, να οδηγήσει σε αυξημένες τιμές καταναλωτικών αγαθών που χρησιμοποιούνται για την παροχή των ασύρματων υπηρεσιών. Η εισαγωγή και η διεθνής ανάπτυξη υπηρεσιών μπορούν να παρεμποδιστούν επειδή θα πρέπει να δοθούν άδειες στις διάφορες χώρες. Η παραχώρηση των αδειών αυτών πρέπει να γίνει με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες και προϋποθέσεις που υφίστανται σε κάθε χώρα.

Η διάθεση και η χρήση του ασύρματου εξοπλισμού πέραν των συνόρων εξαρτώνται από το βαθμό στον οποίο έχει επιτευχθεί η εναρμόνιση με συγκεκριμένους διεθνείς κανόνες για τη χρήση του φάσματος, γεγονός που σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένα διεθνή τεχνολογικά πρότυπα για όλες τις χώρες, ώστε να έχασφαλίζεται η δυνατότητα λειτουργίας του ασύρματου εξοπλισμού κατασκευαστών από διαφορετικές χώρες και πέρα από τα σύνορα μιας συγκεκριμένης χώρας (interoperability). Η σημασία του ελέγχου στη χρήση του εξοπλισμού και στην επίβλεψη της αγοράς αυξάνεται συνεχώς και ενδέχεται να απαιτηθεί σημαντική προσπάθεια από την πλευρά των κυβερνήσεων σε συνεργασία με τις εταιρείες κατασκευής εξοπλισμού και τους χρήστες του φάσματος.

Με την απελευθέρωση και την παγκοσμιοποίηση της αγοράς ασύρματου εξοπλισμού, αρχίζουν να ασκούνται πιέσεις από εμπορικές εταιρείες που εξυπηρετούν το δικό τους συμφέρον, το οποίο δε συμβαδίζει με τις θέσεις διαφόρων οργανισμών στους οποίους συμ-

μετέχουν, όπου συζητούνται θέματα σχετικά με τη διαχείριση του φάσματος. Επιπλέον, η εξισοδρόπηση των εθνικών συμφερόντων διαφορετικών κρατών καθιστά δύσκολη την επίτευξη της εναρμόνισης με συγκεκριμένους κανόνες χρήσης του φάσματος φαδιοσυχνοτήτων και μπορεί να οδηγήσει σε μια νομικά ασταθή κατάσταση σχετικά με τη διάθεση των φαδιοσυχνοτήτων και την πλήρη εναρμόνιση.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι θα έπρεπε να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ευρωπαϊκής πολιτικής με τους παρακάτω στόχους:

- Να διευκολυνθεί η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και ο τεχνολογικός ανταγωνισμός μέσω ενός ευέλικτου αλλά αυστηρού σχεδιασμού χρήσης του φάσματος φαδιοσυχνοτήτων και μέσω της κατάλληλης εκχώρησής του από τις κυβερνήσεις.
- Να καθιερωθεί ένα προβλέψιμο και νομικά κατοχυρωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη συνεργασία στη χρήση του φάσματος φαδιοσυχνοτήτων. Οι κανόνες του θεσμικού πλαισίου πρέπει να είναι σαφείς και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εμπορικών και μη εμπορικών συμφερόντων ανάμεσα σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων, όπως, π.χ., τηλεπικοινωνίες, φαδιοτηλεοπτική μετάδοση, μεταφορές και έρευνα και ανάπτυξη.²³
- Να διασφαλιστεί η κατάλληλη αντιπροσώπευση και εξισοδρόπηση συμφερόντων των διαφόρων κρατών-μελών και της Ε.Ε. στις αποφάσεις που θα ληφθούν για θέματα που αφορούν στο φάσμα φαδιοσυχνοτήτων.
- Να ενισχυθεί η θέση της Ε.Ε. στην παγκόσμια αγορά υπηρεσιών και εξοπλισμού ασύρματης μετάδοσης, σε συνδυασμό με την απαραίτητη τεχνολογική και πολιτική ισχύ των κρατών-μελών και της Ε.Ε.

Έπειτα από διαβουλεύσεις, τόσο με τους ενδιαφερόμενους φορείς,²⁴ όσο και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Οδηγίας προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Φεβρουάριο του 2001. Στην ουσία πρόκειται για ένα πλαίσιο έξι Οδηγιών, το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου όσον αφορά στα δίκτυα και στις υπηρεσίες των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι έξι Οδηγίες αποσκοπούν (α) στη δημιουργία ενός κοινού θεσμικού πλαι-

σίου για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, (β) στην αδειοδότηση των δικτύων και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαμέσου της εναρμόνισης των κανόνων αδειοδότησης για την παροχή των υπηρεσιών αυτών, (γ) στην πρόσβαση στα δίκτυα, καθώς και τη διασύνδεση των δικτύων, (δ) στην καθολική υπηρεσία και στα δικαιώματα των χρηστών, (ε) στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, (στ) στη δημιουργία ενός κανονισμού σχετικά με την αποδεσμοποίηση του τοπικού βρόχου. Ο στόχος της υποβληθείσας Οδηγίας ήταν η δημιουργία ενός νέου κανονιστικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες επικοινωνιών έως το 2002, όπου θα εντάσσεται και το ραδιοηλεκτρομαγνητικό φάσμα.

Η «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Η κοινωνία της πληροφορίας και οι επιπτώσεις της στην ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία είναι ένα θέμα που απασχολεί την Ε.Ε. τα τελευταία χρόνια. Η κοινωνία της πληροφορίας είναι μια κοινωνία όπου η τεχνολογία για επεξεργασία, αποθήκευση και διακίνηση πληροφοριών και δεδομένων έχει μικρό κόστος και ευρεία χρήση. Με αυτή την προοπτική, η Ε.Ε. το 1992 συνέταξε τη Λευκή Βίβλο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση.²⁵ Στη Λευκή Βίβλο δίνεται μια πρώτη εικόνα της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πληροφοριών. Πρόκειται για μια κοινωνία όπου οι υπηρεσίες που προσφέρονται από τις νέες τεχνολογίες συνιστούν τη βάση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και αποτελούν κύρια συνιστώσα της ανταγωνιστικότητας. Στην πράξη, η ευρωπαϊκή κοινωνία των πληροφοριών έχει ως βασικό σκοπό να αποτελέσει έναν άλλο πόλο στο διεθνές επίπεδο, πιο ανταγωνιστικό από εκείνον της Αμερικής και της Ιαπωνίας. Ένας άλλος όρος που περιλαμβάνει η Λευκή Βίβλος είναι ο «Ενιαίος Χώρος Πληροφοριών», οποίος αποτελείται από τα εξής θεμελιώδη στοιχεία: α) ψηφιακή πληροφορία, β) εξοπλισμός, γ) φυσικές υποδομές (δορυφόροι, δίκτυα κτλ.), δ) υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών (e-mail, e-banking, data basis), ε) εφαρμογές τηλεπικοινωνιών (αποθήκευση, διακίνηση) προσαρμοσμένες στις ανάγκες των χρηστών, και στ) τεχνογνωσία – καλά καταρτισμένοι χρήστες.

Το ευρωπαϊκό μοντέλο της κοινωνίας της πληροφορίας εστιάζεται στην ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση και θεωρεί ότι ο ενιαίος χώρος πληροφοριών θα αποτελέσει παράγοντα οικονομικής και κοινωνικής βελτίωσης, καθώς θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και θα επαναπροσδιοριστούν οι σχέσεις κράτους-πολιτών. Επιπλέον, θεωρεί ότι η οικονομική ανάπτυξη θα οδηγήσει στην ανασύνταξη των δυνάμεων στο διεθνές οικονομικό και τεχνολογικό επί-

πεδο καθιστώντας την Ευρωπη σημαντική δύναμη, αντάξια των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, τίθενται από τη Λευκή Βίβλο μια σειρά από επιμέρους στόχους οι οποίοι πρέπει να ενταχθούν στην προγραμματική πολιτική των κρατών-μελών. Αυτοί είναι:

- Η διάδοση και ανάπτυξη των ευρωπαϊκών εφαρμογών των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), η οποία θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.
- Η διαμόρφωση ρυθμιστικού και πολιτικού περιβάλλοντος για την είσοδο και ευρεία χρήση των νέων τεχνολογιών, το οποίο θα αποτελέσει κίνητρο για την ανάπτυξη των ΤΠΕ, αλλά παράλληλα και ασφαλιστική δικλίδα για το χρήστη. (Εδώ εντάσσονται κατά καιρούς Οδηγίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.)
- Η ανάπτυξη βασικών υπηρεσιών (όπως το Euro-ISDN).²⁶
- Η εκπαίδευση και κατάρτιση για τη χρήση των νέων τεχνολογιών, καθώς και η εξειδίκευση ερευνητών και μηχανικών.
- Η προσαρμογή στα ευρωπαϊκά δεδομένα και ειδικότερα στις ανάγκες του κάθε κράτους της ευρωπαϊκής κοινωνίας, η οποία θα επιτευχθεί με την εφαρμογή πειραματικών έργων, με διεθνείς συνεργασίες και με την ίδρυση επιτροπών συντονισμού και αξιολόγησης.

Από το 1995, η Ε.Ε. δρομολογεί τις πρώτες ενέργειες για την υλοποίηση των στόχων που έθεσε με τη Λευκή Βίβλο. Τότε συστάθηκε η Επιτροπή Εμπειρογνωμόνων Υψηλού Επιπέδου (High Level Group of Experts) και ένα πεδίο διαλόγου ή αλλιώς Forum για την κοινωνία της πληροφορίας (Information Society Forum). Ενώ η Λευκή Βίβλος εστιάζει στην οικονομική διάσταση της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πληροφοριών, η Πράσινη Βίβλος Ζωή και εργασία στην Κοινωνία των Πληροφοριών, που δημοσιοποιήθηκε το 1996, επικεντρώνεται στην κοινωνική της διάσταση και στην εξισορρόπηση των αντικρουόμενων δυνάμεων.²⁷ Τον Ιούλιο του 1997 έρχεται να προστεθεί η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που έχει τίτλο Κοινωνική Διάσταση και η επίδραση στην Αγορά Εργασίας της Κοινωνίας των Πληροφοριών: Πρώτα ο άνθρωπος – τα επόμενα βήματα. Στην Ανακοίνω-

ση αυτή, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι δημόσιες πολιτικές πρέπει να συμβάλλουν: στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην πληροφόρηση, στην αναβάθμιση της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, στην προώθηση της απασχόλησης και της διά βίου μάθησης, στην ενίσχυση της κοινοτικής οικονομίας, στην επίτευξη και βελτίωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και υποστήριξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και εκείνων που δεν έχουν αρκετές ευκαιρίες για να βελτιώσουν τη θέση τους, και στη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Η πολιτική της Επιτροπής στον τομέα αυτό έχει τρεις βασικούς στόχους:²⁸

- Να βοηθήσει τους Ευρωπαίους πολίτες, ώστε να συνειδητοποιήσουν τις συνέπειες της κοινωνίας των πληροφοριών.
- Να εντάξει τις διαστάσεις της κοινωνίας των πληροφοριών όπου χρειάζεται στις κοινωνικές πολιτικές και ενέργειες.
- Να συμβάλει στον εντοπισμό των συγκεκριμένων ενεργειών που είναι απαραίτητες για να βελτιωθεί η συνεισφορά της κοινωνίας των πληροφοριών στην προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης.

eEUROPE

Στο πλαίσιο της κοινωνίας των πληροφοριών εντάσσεται η πρωτοβουλία της Ε.Ε. για την eEurope (ηλεκτρονική Ευρώπη), η οποία αποσκοπεί στο να διασφαλίσει τις επόμενες γενιές της Ευρώπης από τις επερχόμενες αλλαγές, τις οποίες συχνά η Επιτροπή χαρακτηρίζει ως μεγαλύτερες και από αυτές της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει στην επίσπευση των θετικών αλλαγών στην Ε.Ε. και κυρίως στο να προσφερθούν ίσες δυνατότητες σε όλους τους πολίτες της, ώστε να επωφεληθούν από την κοινωνία των πληροφοριών. Οι κύριοι στόχοι της eEurope είναι:

- Να εισαγάγει κάθε πολίτη, σπίτι και σχολείο, κάθε επιχείρηση και δημόσια διοίκηση στην ψηφιακή εποχή και να εξασφαλίσει ηλεκτρονική σύνδεση για όλους.
- Να δημιουργήσει μια «ψηφιακά εγγράμματη» Ευρώπη, που να στηρίζεται σε μια επιχειρηματική παιδεία, η οποία θα είναι πρόθυμη να χρηματοδοτήσει και να αναπτύξει νέες ιδέες.
- Να διασφαλίσει ότι όλη η διαδικασία δε θα δημιουργεί ένα νέο κοινωνικό αποκλεισμό, θα συμβάλλει στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και θα ενισχύει την κοινωνική συνοχή.

Στην Ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Μάρτιο του 2001, ένα χρόνο μετά τη Σύνοδο Κορυφής στη Λισαβόνα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η κοινωνία της πληροφορίας στην Ευρώπη εξελίχθηκε σημαντικά, αλλά για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της νέας οικονομίας, υπάρχει ανάγκη εστίασης σε επιμέρους τομείς, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα σημαντικοί για το μέλλον της Ευρώπης.²⁹ Έτσι, η Επιτροπή εκπόνησε ένα νέο σχέ-

διο δράσης, το eEurope 2002, που αποσκοπεί στο να δραστηριοποιήσει τα κράτη-μέλη στη νέα εποχή. Η Επιτροπή στην παραπάνω Ανακοίνωσή της ορίζει οκτώ τομείς στους οποίους θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την επίτευξη των στόχων της eEurope. Αυτοί είναι οι εξής:

- Νέο πλαίσιο για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δηλαδή να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην υιοθέτηση του θεσμού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και στην ταχεία υλοποίησή του στα κράτη-μέλη.
- Επενδύσεις στις τεχνολογικές υποδομές και ιδίως στα δίκτυα ευρυζωνικής πρόσβασης, στην ψηφιακή τηλεόραση, στο Διαδίκτυο για ταχύτερη πρόσβαση στις πληροφορίες και στα δεδομένα, ενώ τα κράτη-μέλη θα πρέπει να ενθαρρουνθούν, ώστε να εργαστούν με στόχο το συντονισμό της κατανομής συχνοτήτων και των όρων χορήγησης άδειας χορήσης για τις εν λόγω υπηρεσίες σε κοινοτικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.
- eLearning (εκπαίδευση) και eWorking (τηλεεργασία). Θα πρέπει το ταχύτερο δυνατόν το Διαδίκτυο να εισαχθεί στα σχολεία και ταυτόχρονα να καταρτιστούν οι εκπαιδευτικοί, να προσαρμοστούν τα προγράμματα σπουδών των σχολείων με σκοπό την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Διαδικτύου για την εκπαίδευση και τις καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους, να εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε πόρους πολυμέσων υψηλής ποιότητας διαμέσου ευρυζωνικών συνδέσεων.
- e-Commerce (ηλεκτρονικό εμπόριο), η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προβούν σε ταχεία υλοποίηση της ηλεκτρονικής υπογραφής και των Οδηγιών περί ηλεκτρονικού εμπορίου. Ειδικότερα όσον αφορά στη χώρα προέλευσης, η Επιτροπή κρίνει ότι η ρύθμιση είναι ζωτική για τη βελτίωση της νομικής ασφάλειας τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές, μέσω της εξασφάλισης της συνολικής συνοχής του κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Αυτό, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την παροχή, στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές της Ευρώπης, της δυνατότητας αγοραπωλησιών πέρα από τα εθνικά τους σύνορα το ίδιο εύκολα όσο και στις εθνικές τους αγορές.

Ωστόσο θα πρέπει να γίνουν περισσότερες ενέργειες, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Η Ε.Ε. επιζητεί να αντιμετωπιστεί η απογοητευτική έως τώρα υιοθέτηση του ηλεκτρονικού εμπορίου από τις επιχειρήσεις προς τους καταναλωτές.

- e-Inclusion (καταπολέμηση του ηλεκτρονικού κοινωνικού αποκλεισμού). Σύμφωνα με την Επιτροπή, είναι άκρως σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι τα άτομα με χαμηλό εισόδημα και ιδίως αυτά με ειδικές ανάγκες δε θα μείνουν πίσω από τις εξελίξεις στην κοινωνία της πληροφορίας.³⁰
- Κινητή τηλεφωνία. Παράλληλα με τις εξελίξεις του Διαδικτύου, η κινητή τηλεφωνία έχει σημειώσει υψηλούς ρυθμούς αύξησης στον πληθυσμό της Ευρώπης. Τα συνολικά ποσοστά διείσδυσης ανέρχονται σήμερα σε 60% στην Ε.Ε. Αυτά τα υψηλά μεγέθη θα πρέπει να βοηθήσουν την Ευρώπη να κυριαρχήσει στο κινητό Διαδίκτυο, όταν θα παρουσιαστούν τα δίκτυα «τρίτης γενιάς» (3G). Ωστόσο η προετοιμασία για τα 3G έχει παρεμποδιστεί από το υψηλό κόστος των αδειών σε ορισμένα κράτη-μέλη, το οποίο συνέπεσε με την ύφεση στις χρηματιστηριακές αξίες των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας. Γι' αυτό η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να υπάρξει δραστηριοποίηση στην πολιτική του φαρμάσματος (βλ. παραπάνω) και στην ισχυρή υποστήριξη για την τεχνολογική ανάπτυξη μέσω των εθνικών και κοινοτικών ερευνητικών προγραμμάτων.
- eGovernment (ηλεκτρονική διακυβέρνηση) (δημόσιες υπηρεσίες με ηλεκτρονική σύνδεση – βλ. παρακάτω).
- Ασφαλή δίκτυα (βλ. παρακάτω).

Γι' αυτούς τους λόγους, η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρωτοβουλία της eEurope συνεχίζει να αποτελεί κυρίαρχο και σταθερό στόχο της πολιτικής της Ε.Ε.

eGOVERNMENT

Στην παραπάνω Ανακοίνωσή της, η Επιτροπή κρίνει ότι παρόλο που η κοινωνία της πληροφορίας στην Ευρώπη εξελίχθηκε σημαντικά, για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της νέας οικονομίας, υπάρχει ανάγκη διαρθρωτικής μεταρρύθμισης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δημόσιες υπηρεσίες παραμένουν υπερβολικά προσκολλημένες στις παραδοσιακές μεθόδους εργασίας και τονίζει ότι είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα, τόσο στην τεχνολογία, όσο και στην εισαγωγή νέων πρακτικών και κανόνων εργασίας.³¹ Σύμφωνα με την Επιτροπή, αν και έχει σημειωθεί πρόοδος σε ορισμένους τομείς του δημοσίου, οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών καθυστερούν ιδίως στην ηλεκτρονική σύνδεση των υπηρεσιών (on-line). Επίσης οι ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες δεν αποτελούν πραγματικότητα ακόμα, με εξαίρεση την απλή αποδοχή προσφορών με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (π.χ., δε χρησιμοποιούνται ηλεκτρονικές αγορές) και οι ζωτικής σημασίας πληροφορίες του δημόσιου τομέα για τις υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας δεν είναι άμεσα διαθέσιμες σε όλα τα κράτη-μέλη. Επειδή η Επιτροπή θεωρεί ότι οι νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα το Διαδίκτυο πρόκειται να ασκήσουν σημαντική επιρροή σε ολόκληρη την οικονομία, ο δημόσιος τομέας θα πρέπει να οδηγεί και όχι να ακολουθεί τη διάδοση των νέων τεχνολογιών πρέπει να καθιερώνει το νομικό πλαίσιο για την άνθηση του ιδιωτικού τομέα και να αξιοποιεί την τεχνολογία, ώστε να καταστήσει πιο αποτελεσματική την παροχή της δημόσιας υπηρεσίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: eGovernment για πολίτες και επιχειρήσεις.

eGovernment: Δημόσιες υπηρεσίες για τους πολίτες	
1.	Φόρος εισοδήματος: δήλωση, γνωστοποίηση του οφειλόμενου ποσού
2.	Υπηρεσίες των γραφείων ευρέσεως εργασίας
3.	Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (3 από τις ακόλουθες 4): • Επιδόματα ανεργίας • Οικογενειακά επιδόματα • Ιατρικές δαπάνες (επιστροφή χρημάτων ή απευθείας διευθέτηση) • Υποτροφίες σπουδαστών
4.	Προσωπικά έγγραφα (διαβατήριο και άδεια οδήγησης)
5.	Άδεια αυτοκινήτου (νέα, μεταχειρισμένα και εισαγόμενα αυτοκίνητα)
6.	Αίτηση για οικοδομική άδεια
7.	Δήλωση προς την αστυνομία (π.χ., σε περίπτωση κλοπής)
8.	Δημόσιες βιβλιοθήκες (διάθεση καταλόγων, εργαλεία αναζήτησης)
9.	Πιστοποιητικά (γέννησης, γάμου): αίτηση και χορήγηση
10.	Εγγραφή σε ανώτερα/ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα
eGovernment: Δημόσιες υπηρεσίες για επιχειρήσεις	
1.	Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων
2.	Φόρος εταιρειών: δήλωση, ειδοποίηση
3.	ΦΠΑ: δήλωση, γνωστοποίηση του οφειλόμενου ποσού
4.	Εγγραφή νέας εταιρείας
5.	Υποβολή δεδομένων σε στατιστικές υπηρεσίες
6.	Τελωνειακές διασαφήσεις
7.	Άδειες που σχετίζονται με το περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένης της υποβολής εκθέσεων)
8.	Κρατικές προμήθειες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, eEurope 2001, 2002, Παράρτημα.

Σύμφωνα λοιπόν με την Επιτροπή, οι κυβερνήσεις και οι δημόσιες υπηρεσίες τους πρέπει:

- Να αναπτύξουν υπηρεσίες βασισμένες στο Διαδίκτυο για να βελτιώσουν την πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων στις δημόσιες πληροφορίες και υπηρεσίες.
- Να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο για να βελτιώσουν τη διαφάνεια της δημόσιας διοίκησης και να εμπλέξουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με τρόπο διαλογικό. Οι πόροι πληροφοριών του δημόσιου τομέα θα πρέπει να καταστούν πιο εύκολα διαθέσιμοι, τόσο για τους πολίτες όσο και για εμπορική χρήση.
- Να εξασφαλίσουν την πλήρη αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στο πλαίσιο των διοικήσεων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης λογισμικού ανοιχτής πηγής και ηλεκτρονικής υπογραφής.
- Να καθιερώσουν ηλεκτρονικές αγορές για ηλεκτρονικές προμήθειες, βάσει του νέου κοινοτικού πλαισίου για τις δημόσιες προμήθειες.

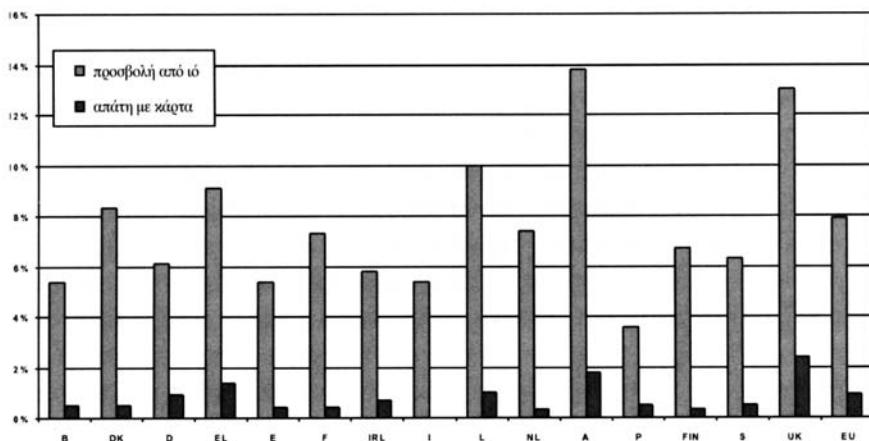
Στις 30 Νοεμβρίου 2001, η Επιτροπή δημοσιοποίησε μια μελέτη σχετικά με την ηλεκτρονική δικτύωση των δημόσιων υπηρεσιών σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Σύμφωνα με την έρευνα, που εξέτασε 7.400 διαδικτυακούς τόπους σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δημόσιες αρχές, η Ιρλανδία, η Φινλανδία, η Δανία, η Ισπανία, η Βρετανία και η Πορτογαλία επέδειξαν ενθαρρυντικά καλά αποτελέσματα. Στην έρευνα εξετάστηκε η παροχή υπηρεσιών από 20 βασικές δημόσιες υπηρεσίες (από καταγραφή αυτοκινήτων έως τη δήλωση του ΦΠΑ). Από τα στοιχεία της έρευνας καταδεικνύεται ότι μεγαλύτερη προτεραιότητα έχει δοθεί, με εξαίρεση τις Κάτω Χώρες, στην παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις παρά στους πολίτες.³²

ΑΣΦΑΛΗ ΔΙΚΤΥΑ

Η ασφάλεια των δικτύων και των πληροφοριών αποτελεί μια πρόσφατη βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς οι επικοινωνίες και οι πληροφορίες και τα δεδομένα που μεταφέρουν τα δίκτυα έχουν αποβεί βασικός παράγοντας στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Κι αυτό γιατί στις μέρες μας οι υπηρεσίες επικοινωνιών δεν παρέχονται πλέον από δημόσιους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς, αλλά διατίθενται σε ανταγωνιστική βάση, από πολλούς ιδιωτικούς φορείς εκμετάλλευσης και προμηθευτές υπηρεσιών, τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως. Καθώς τα δίκτυα συγκλίνουν, είναι σε θέση να υποστηρίζουν τις ίδιες υπηρεσίες, είναι διασυνδεδεμένα σε διαρκώς μεγαλύτερο βαθμό και χρησιμοποιούν εν μέρει την ίδια υποδομή.³³ Από μια συνάντηση εργασίας με εμπειρογνώμονες και εκπροσώπους των βιομηχανιών των κρατών-μελών, που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 2 Φεβρουαρίου 2001, με σκοπό να συζητηθεί η ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων για ορισμένα από αυτά τα ζητήματα, προέκυψε ότι υπάρχει δυνατότητα συγκεκριμένης προόδου στους ακόλουθους τομείς: α) Στη συγκρότηση και συνεργασία των CERT (Computer Emergency Response Teams = Ομάδες αντίδρασης εκτάκτου ανάγκης για υπολογιστές) για την αποτροπή και την αντιμετώπιση περιστατικών προς όφελος των επιχειρήσεων, των κρατικών οργάνων και των πολιτών σε όλα τα κράτη-μέλη· β) στη βελτιωμένη συνεργασία όσον αφορά στην ασφάλεια δικτύων στην Ένωση με στόχο την τεκμηρίωση και την ανάλυση των προβλημάτων ασφαλείας, την ενημέρωση των παικτών της αγοράς και την ανάπτυξη λύσεων, και γ) στην υποστήριξη της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης όσον αφορά στην ασφάλεια των δικτύων, η οποία θα χρειαστεί να ενισχυθεί τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών-με-

λών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Σύνοδο της Στοκχόλμης, 23-24 Μαρτίου 2001, ανέφερε στα συμπεράσματά του ότι από κοινού με την Επιτροπή θα αναπτύξει εγκαίρως μια συνολική στρατηγική για την ασφάλεια των ηλεκτρονικών δικτύων, καθώς και πρακτικές δράσεις για την εφαρμογή της.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Προβλήματα ασφαλείας: Πιστωτικές κάρτες και ιοί
(% χρηστών του Διαδικτύου).**

Πηγή: Ευρωβαρόμετρο (Οκτώβριος 2000).

Η Επιτροπή τον Ιούνιο του 2001 σε Ανακοίνωσή της έθεσε τις προτεραιότητες αυτής της σύνθετης πολιτικής, η οποία αποσκοπεί αφενός στη διερεύνηση λήψης ειδικών μέτρων με τα οποία θα αντιμετωπίζονται οι τυχόν ατέλειες του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, και αφετέρου στην ενίσχυση της διαδικασίας της αγοράς και στη βελτίωση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου. Τα μέτρα αυτά πρέπει να αποτελούν μέρος της ευρωπαϊκής προσέγγισης, ώστε να εξασφαλιστεί η αγορά του Διαδικτύου, να αντληθεί το όφελος από κοινές λύσεις και να δοθεί η δυνατότητα αποτελεσματικής δράσης σε παγκόσμια κλίμακα.³⁴

Τα προτεινόμενα μέτρα πολιτικής όσον αφορά στην ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών πρέπει να θεωρηθούν, όπως επισημαίνει η

Επιτροπή, στο πλαίσιο των υφιστάμενων πολιτικών για τις τηλεπικοινωνίες, την προστασία των δεδομένων και τις αξιόποινες πράξεις στον κυβερνοχώρο. Ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών, κατά την Επιτροπή, μπορεί να θεωρηθεί η ικανότητα ενός δικτύου ή ενός συστήματος πληροφοριών να προβάλλει αντίσταση, σε δεδομένο επίπεδο εμπιστοσύνης, σε τυχαία συμβάντα ή σε κακόβουλη δράση.

Παρόμοια συμβάντα ή δράσεις μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη διάθεση, την αυθεντικότητα, την ακεραιότητα και το απόρρητο αποθηκευμένων ή μεταδιδόμενων δεδομένων, καθώς και συναφών υπηρεσιών που παρέχονται μέσω των ηλεκτρονικών δικτύων και συστημάτων. Τα εν λόγω σχετικά με την ασφάλεια συμβάντα μπορούν, σύμφωνα με την Επιτροπή, να ομαδοποιηθούν ως εξής:

- Οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες μπορούν να υποκλαπούν και τα δεδομένα να αντιγραφούν ή να τροποποιηθούν. Τούτο μπορεί να προξενήσει βλάβη, τόσο μέσω παραβίασης της ιδιωτικής ζωής ατόμων, όσο και με την εκμετάλλευση των δεδομένων που έχουν υποκλαπεί.
- Η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε υπολογιστές και δίκτυα υπολογιστών πραγματοποιείται συνήθως με κακόβουλη πρόθεση αντιγραφής, τροποποίησης ή καταστροφής δεδομένων.
- Οι επιθέσεις αποδιοργάνωσης στο Διαδίκτυο είναι αρκετά συχνές, ενώ ενδέχεται στο μέλλον και το τηλεφωνικό δίκτυο να καταστεί περισσότερο ευάλωτο.
- Λογισμικό που αποσκοπεί στο να προκαλέσει βλάβη, όπως είναι οι ιοί, μπορεί να αχρηστεύσει υπολογιστές, να απαλείψει ή να τροποποιήσει δεδομένα. Μερικές πρόσφατες επιθέσεις ιών υπήρξαν εξαιρετικά καταστροφικές και δαπανηρές (π.χ., ο ιός «I Love You»).
- Η παραποτήση της ταυτότητας ατόμων ή φορέων μπορεί να προξενήσει σημαντική ζημία – π.χ., πελάτες ενδέχεται να «φορτώσουν» κακόβουλο λογισμικό από δικτυακό τόπο που ψευδώς εμφανίζεται ως έμπιστη πηγή, συμβάσεις ενδέχεται να καταγγελθούν, εμπιστευτικές πληροφορίες ενδέχεται να αποσταλούν σε λάθος άτομα.
- Πολλά συμβάντα που αφορούν στην ασφάλεια οφεύλονται σε απρόβλεπτα και ακούσια γεγονότα, όπως, π.χ., φυσικές καταστρο-

φές (πλημμύρες, καταιγίδες, σεισμοί), βλάβες τεχνολογικού εξοπλισμού ή λογισμικού, ανθρώπινο σφάλμα.

Η πολιτική ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών προτείνεται μέσα από μια σειρά αλληλοσυσχετιζόμενων μέτρων, τα οποία είναι:

- **Ευαισθητοποίηση:** Θα πρέπει να δρομολογηθεί δημόσια εκστρατεία πληροφόρησης και εκπαίδευσης και να προβληθούν οι καλύτερες δυνατές πρακτικές.
- **Ευρωπαϊκό σύστημα προειδοποίησης και πληροφόρησης:** Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν τις κατά χώρα ομάδες παρέμβασης σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης στην πληροφορική (CERT) και να βελτιώσουν το συντονισμό μεταξύ τους. Η Επιτροπή επιζητεί να εξετάσει μαζί με τα κράτη-μέλη τους καλύτερους δυνατούς τρόπους οργάνωσης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συλλογής δεδομένων, ανάλυσης και σχεδιασμού μελλοντικών απαντήσεων σε υφιστάμενες και εμφανιζόμενες επιβουλές κατά της ασφάλειας.
- **Τεχνολογική υποστήριξη:** Η υποστήριξη για την έρευνα και την ανάπτυξη σε θέματα ασφάλειας θα πρέπει να αποτελέσει καίριο στοιχείο του έκτου προγράμματος πλαισίου και να συνδεθεί με την ευρύτερη στρατηγική για μια πιο επαρκή ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών.
- **Υποστήριξη τυποποίησης και πιστοποίησης** με προσανατολισμό στην αγορά. Η Επιτροπή καλεί τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να επιταχύνουν τις εργασίες τους στη διαλειτουργικότητα. Επισημαίνει ότι θα εκτιμήσει την ανάγκη ανάληψης νομοθετικής πρωτοβουλίας σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση πιστοποιητικών και τα κράτη-μέλη θα πρέπει να αναθεωρήσουν το σύνολο των συναφών με την ασφάλεια προτύπων.
- **Θεσμικό πλαίσιο:** Η Επιτροπή θα καταρτίσει μητρώο εθνικών μέτρων που έχουν ληφθεί σύμφωνα με τη σχετική κοινοτική νομοθεσία. Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να υποστηρίξουν την ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων «κρυπτοθέτησης». Η Επιτροπή θα προτείνει νομοθεσία σχετικά με τις αξιόποινες πράξεις στον κυβερνοχώρο.

- **Ασφάλεια στη δημόσια διοίκηση:** Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να εντάξουν αποτελεσματικές λύσεις σχετικά με την ασφάλεια στις ηλεκτρονικές δραστηριότητές τους που αφορούν στην επαφή με δημόσιες υπηρεσίες και δημόσιες συμβάσεις. Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να εισαγάγουν τη χρήση ηλεκτρονικής υπογραφής όταν παρέχουν ηλεκτρονικά δημόσιες υπηρεσίες. Η Επιτροπή θα ενισχύσει τις απαιτήσεις ασφάλειας στα συστήματα πληροφοριών και επικοινωνιών της.
- **Διεθνής συνεργασία:** Η Επιτροπή θα ενισχύσει το διάλογο με διεθνείς οργανισμούς και εταίρους σε θέματα ασφάλειας δικτύου και πληροφοριών.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Η θεαματική ανάπτυξη των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και, βεβαίως, του Διαδικτύου τα τελευταία χρόνια και οι προβλέψεις για τη μελλούμενη ανάπτυξη των νέων οπτικοακουστικών και ψηφιακών υπηρεσιών που θα προέλθουν από τη Σύγκλιση έχουν προκαλέσει την εγρήγορση της Επιτροπής όσον αφορά στο ζήτημα της προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στην πράξη η προστασία των ανηλίκων επισημαίνεται από την πρώτη έκδοση (1989) της Τηλεοπτικής Οδηγίας και επαναλαμβάνεται στην αναθεωρημένη μορφή της (1997) με την οποία απαγορεύει οριτώς την προβολή τηλεοπτικών προγραμμάτων που μπορεί να βλάψουν την ανάπτυξη των ανηλίκων, ενώ εκείνα που είναι κατάλληλα για τηλεθέαση θα πρέπει να αναγνωρίζονται διαμέσου ακουστικών ή οπτικών συμβόλων. Επίσης, ενάμιση χρόνο πριν, τον Οκτώβριο του 1996, η Επιτροπή είχε εκδώσει μια Πράσινη Βίβλο για την *Προστασία των Ανηλίκων και της Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας στις Νέες Οπτικοακουστικές Υπηρεσίες*.³⁵

Επίσης, το 1997, η Επιτροπή δημοσιοποίησε την Ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις σχετικές διαβουλεύσεις πάνω στο εν λόγω θέμα.³⁶ Η Ανακοίνωση συνοδεύοταν από μια «Πρόταση Σύστασης» του Συμβουλίου. Η Σύσταση του τελευταίου δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 1998, με την οποία καλούσε την Επιτροπή να υποβάλει στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της Σύστασης.³⁷ Στο μεσοδιάστημα, η Επιτροπή ανέθεσε στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης να διεξαγάγει έρευνα σχετικά με το γονικό έλεγχο στα τηλεοπτικά προγράμματα. Η έρευνα εκδόθηκε το Μάρτιο του 1999 και η Επιτροπή σε Ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο και το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δημοσιοποίησε επισήμως τα αποτελέσματα της έρευνας, καθώς και τα συμπεράσματα της Επιτροπής.³⁸ Εν τω μεταξύ, στις 25 Ιανουαρίου 1999, με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής, το Συμβούλιο υιοθετεί ένα Σχέδιο Δράσης κατά του παράνομου και επιβλαβούς για τους ανηλίκους περιεχομένου στο Διαδίκτυο.³⁹

Στην Πράσινη Βίβλο του 1996, η Επιτροπή, αφού αναφερόταν στα νέα δεδομένα που θα δημιουργήσουν στο επικοινωνιακό πεδίο οι νέες οπτικοακουστικές υπηρεσίες, αναζητούσε τρόπους με τους οποίους θα αντιμετωπίζονταν δύο σημαντικά ζητήματα: της προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η Επιτροπή θεωρούσε ότι αν δε βρίσκονταν σύντομα και δεν εφαρμόζονταν αποτελεσματικά μέσα για την προστασία του κοινού συμφέροντος σε αυτούς τους τομείς, υπήρχε (και υπάρχει) ο κίνδυνος αυτές οι νέες υπηρεσίες να μην αναπτύξουν όλο το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό δυναμικό τους. Παράλληλα αναζητούσε να βρει μια ισορροπία ανάμεσα στην ελευθερία της έκφρασης και στους περιορισμούς που επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον. Η Πράσινη Βίβλος στο πρώτο της μέρος προσπαθεί να προσδιορίσει τα προβλήματα που συνδέονται με το υλικό των οπτικοακουστικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών πληροφόρησης σε σχέση με την προστασία των ανηλίκων (π.χ., πορνογραφικό υλικό), αλλά και με υλικό ακατάλληλο για όλη την κοινωνία (π.χ., έκδηλες και ακραίες μορφές βίας ή φατσιστικό περιεχόμενο). Η Πράσινη Βίβλος κρίνει αναγκαία τη συνεργασία ανάμεσα στις κυβερνήσεις των κρατών-μελών, την Επιτροπή και τις ενδιαφερόμενες βιομηχανίες. Προσδοκά ότι η συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί με τη συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών, τη συγκριτική ανάλυση των εθνικών νομοθεσιών, την αυτορρύθμιση μέσα από ένα κοινό πλαίσιο δράσης, συστάσεις, αλλά και κοινούς προσανατολισμούς για τη διεθνή συνεργασία. Ωστόσο η Επιτροπή σε Ανακοίνωσή της διαπίστωνε τη δυσκολία υλοποίησης. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση συστημάτων γονικού ελέγχου είτε για την τηλεόραση είτε για τις υπηρεσίες ανοιχτού δικτύου (από τη μεριά των καταναλωτών) και λίγο πολύ προτείνεται η λύση της αυτορρύθμισης ως πιο κατάλληλης για την αντιμετώπιση του όλου ζητήματος (από τη μεριά των εμπλεκόμενων εταιρειών και φορέων).⁴⁰

Στην ουσία, τόσο στην Ανακοίνωση και τη Σύσταση, όσο και σε μεταγενέστερο έγγραφο επικοινωνίας προς το Συμβούλιο και το Ευ-

ρωπαϊκό Κουνοβούλιο, η Επιτροπή έδειχνε να ικανοποιείται μάλλον –και παρά το ξήλο της να ασχοληθεί με αυτό το ακανθώδες ζήτημα– με την εκ μέρους της ανάληψη ενός ρόλου συντονιστικού φορέα ανάμεσα στους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών παρά να παρέμβει πραγματικά στο ζήτημα. Όσον αφορά στη ρύθμιση αυτή, αντικαθίσταται από την αυτορρύθμιση των ενδιαφερόμενων φορέων.⁴¹

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Η σύγκλιση των Μέσων Επικοινωνίας έχει αποτελέσει θέμα προβληματισμού στην Επιτροπή όσον αφορά στην εποπτεία του αναδυόμενου πεδίου. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η εποπτεία του επικοινωνιακού πεδίου μπορεί να κατανεμηθεί σε τρεις διαφορετικές περιοχές: τηλεπικοινωνίες, Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και συγκεντρωση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος στο ευρύτερο πεδίο της επικοινωνίας. Ωστόσο δεν υπάρχουν συγκεκριμένα εποπτικά όργανα σε ευρωπαϊκό επίπεδο που μπορούν να επιτηρήσουν το πεδίο. Έτσι, η Ε.Ε. δίνει το δικαίωμα στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 85 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, να ασκήσει, όπως σημειώσαμε παραπάνω, ένα είδος εποπτείας, όμως μόνο στις συνθήκες ανταγωνισμού σε κοινοτικό επίπεδο. Η κοινοτική νομοθεσία παρέχει στα κράτη-μέλη ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο επεκτείνεται σε όλους τους τομείς, κυρίως με το να θέτει συγκεκριμένες ρυθμιστικές διατάξεις. Άλλωστε οι δύο πρώτες Οδηγίες για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών από το κρατικό μονοπάλιο επέβαλαν στα κράτη-μέλη να συστήσουν αντίστοιχες εποπτικές αρχές.⁴² Με αυτό τον τρόπο η Ε.Ε. επηρεάζει τα εποπτικά όργανα που λειτουργούν στα κράτη-μέλη.

Όσον αφορά στις τηλεπικοινωνίες, των οποίων η απορρύθμιση τείνει να ολοκληρωθεί, ένα σημαντικό στοιχείο του θεσμικού τους πλαισίου είναι το γνωστό Open Network Provision (ONP). Αυτή η ρύθμιση αποσκοπεί στο να δημιουργηθούν κοινές συνθήκες σε όλα τα κράτη-μέλη για την πρόσβαση και τη χρήση των δημόσιων δικτύων και υπηρεσιών. Αυτές οι συνθήκες πρέπει να είναι διαφανείς, αντικεμενικές, λογικές και, πάνω από όλα, να μην κάνουν διακρίσεις. Η εποπτεία του τηλεπικοινωνιακού τομέα θα πρέπει να αποσκοπεί στη διασφάλιση ενός ελάχιστου αριθμού ανταγωνιστικών υπηρεσιών, στην πρόσβαση και τη διασύνδεση, καθώς και στη διασφάλιση της

καθολικής υπηρεσίας. Οι περισσότερες από τις ρυθμίσεις της Ε.Ε. σχετίζονται με αυτές που έχουν καταγραφεί στις διάφορες Οδηγίες, αν και οι εθνικές εποπτικές αρχές έχουν τη διακριτική ευχέρεια να ακολουθούν και να εφαρμόζουν τις αναγκαίες μεθόδους για την υλοποίηση του θεσμικού πλαισίου των «ανοιχτών δικτύων» (ONP). Στο τηλεπικοινωνιακό πεδίο, οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι αρμόδιες και υπεύθυνες για την υλοποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας στις χώρες τους, με αποτέλεσμα, λόγω της πολιτικής της Ε.Ε. στις τηλεπικοινωνίες, οι εθνικές εποπτικές αρχές να θεωρούνται ανεξάρτητα διοικητικά όγκανα. Αυτό σημαίνει ότι τα ρυθμιστικά μέτρα δεν μπορούν πια να λαμβάνονται από τους ίδιους τους τηλεπικοινωνιακούς φορείς. Επιπλέον, η Οδηγία για το ONP προβλέπει ότι οι νέες συνθήκες στο πεδίο των τηλεπικοινωνιών πρέπει να εφαρμοστούν, ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών. Αυτές οι συνθήκες είναι: α) η διάκριση ανάμεσα στις εποπτικές αρχές και στους τηλεπικοινωνιακούς φορείς, και β) η δομική διάκριση των αρμοδιοτήτων των εν λόγω εποπτικών αρχών από τους τηλεπικοινωνιακούς φορείς, έστω κι αν είναι κρατικοί.⁴³ Οι αρμοδιότητες αυτές είναι η έγκριση αδειών, η διασύνδεση, ο έλεγχος και η παρακολούθηση των τεκταινομένων στο πεδίο, η διασφάλιση της παροχής της καθολικής υπηρεσίας, οι τιμές, η απονομή συχνοτήτων και τα δικαιώματα μετάδοσης. Όλες οι παραπάνω αρμοδιότητες των εθνικών εποπτικών αρχών βασίζονται σε διάφορες ρυθμίσεις της κοινοτικής νομοθεσίας.

Στο τηλεοπτικό πεδίο η κοινοτική νομοθεσία παρέχει ορισμένες αρχές εποπτείας, οι οποίες επιδιώκουν να διασφαλίζουν τον εποπτικό ρόλο των εθνικών αρχών στα πεδία της ψηφιακής επικοινωνίας και των οπτικοακουστικών υπηρεσιών. Όσον αφορά στο επίπεδο της μετάδοσης και διανομής των τηλεοπτικών σημάτων, ισχύει ότι και στον αντίστοιχο τηλεπικοινωνιακό τομέα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και ορισμένες άλλες ρυθμίσεις που εφαρμόζονται κυρίως στο οπτικοακουστικό πεδίο. Πιο συγκεκριμένα, η Ε.Ε. θεωρεί ότι, στο επίπεδο της προστασίας των καταναλωτών και προσωπικών δεδομένων, η ύπαρξη ρυθμίσεων είναι απολύτως αναγκαία. Όπως είδαμε προηγουμένως, η Ε.Ε. κάνει ιδιαίτερη μνεία για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αυτής των ανηλίκων, ιδίως στην εποχή του Διαδικτύου.

Επιπλέον, στο οπτικοακουστικό πεδίο, η Ε.Ε. επανειλημμένως δί-

νει προτεραιότητα στην προστασία κοινών αξιών, όπως η ελευθερία της έκφρασης, η πολυφωνία, η προβολή της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμέρειας, το δικαίωμα της ανταπάντησης, η προστασία συγγραφέων, ανηλίκων και καταναλωτών. Αυτά τα θέματα, καθώς και η απρόσκοπη διακίνηση υπηρεσιών, επαναλαμβάνονται λίγο πολύ στην Τηλεοπτική Οδηγία του 1997. Παρά ταύτα, η τελευταία ισχύει μόνο για τα τηλεοπτικά προγράμματα. Και σε αυτή την περίπτωση, η εφαρμογή του εποπτικού ελέγχου επαφίεται στις αντίστοιχες εθνικές αρχές που λειτουργούν στα κράτη-μέλη. Όπως και στις τηλεπικοινωνίες, οι εθνικές εποπτικές αρχές πρέπει να είναι ανεξάρτητες από τις πολιτικές εξουσίες, να έχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες, αυτοδιοίκηση και οικονομική ανεξαρτησία.⁴⁴

Ωστόσο μια συνοπτική επισκόπηση στις εποπτικές αρχές που λειτουργούν στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. δείχνει ότι οι διαφορές τους παραμένουν μεγάλες. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς η απορρύθμιση του οπτικοακουστικού πεδίου έχει, όπως είναι γνωστό, μεγαλύτερη διάρκεια από αυτήν των τηλεπικοινωνιών. Κι αυτό γιατί οι περισσότερες ραδιοτηλεοπτικές εποπτικές αρχές που συστήθηκαν στην Ευρώπη λόγω της απορρύθμισης του πεδίου δεν κατόρθωσαν να προσφέρουν λύσεις. Στις περισσότερες από αυτές καλλιεργούνται και σαφώς ενισχύονται γραφειοκρατικές τάσεις. Επίσης, ενώ ο λόγος της σύστασής τους ήταν να λειτουργήσουν ως ανεξάρτητοι φορείς, ως ενδιάμεσοι ανάμεσα στην Πολιτεία και στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, σε πολλές περιπτώσεις έχουν αποτελέσει προεκτάσεις της πολιτικής εξουσίας, με αποτέλεσμα να διαιωνίζουν την πολιτικοποίηση του πεδίου. Λόγου χάρη, πολλές αποφάσεις τους, όπως, π.χ., η ανάκληση αδειών, η επιβολή υψηλών προστίμων, έχουν συχνά αποτελέσει έναν έμμεσο τρόπο που αποσκοπεί στον έλεγχο, εκ μέρους της πολιτικής εξουσίας, του πολιτικού προφίλ των ραδιοτηλεοπτικών φορέων.

Εξετάζοντας τις εποπτικές αρχές στον ευρωπαϊκό χώρο, βλέπουμε ότι στις περισσότερες έχουν εκχωρηθεί ελεγκτικές, κανονιστικές, αποφασιστικές και διαδικαστικές αρμοδιότητες. Η σχετικά σύντομη ζωή τους έχει αποδείξει ότι η ανεξαρτησία τους σχετίζεται άμεσα με τον τρόπο με τον οποίο προτείνονται και διορίζονται τα μέλη τους και με τη δυνατότητά τους να αποφασίζουν και να υλοποιούν τις αποφάσεις τους.

Το εύρος των αρμοδιοτήτων των εποπτικών αρχών διαφέρει από χώρα σε χώρα. Υπάρχουν εποπτικές αρχές που είναι υπεύθυνες για όλες τις πλευρές του φαρμακευτικού χώρου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αρμοδιότητά τους περιορίζεται σε ξητήματα οικονομικού περιεχομένου (Δανία και Βέλγιο), σε άλλες απλώς σε συμβουλευτικού ή γνωμοδοτικού χαρακτήρα. Οι λιγότερο αμφισβητούμενες αρχές είναι αυτές που έχουν την αποφασιστική αρμοδιότητα να απονέμουν τις φαρμακευτικές άδειες. Ωστόσο, όπως έχει διαφανεί, οι εποπτικές αρχές που εμφανίζονται περισσότερο αξιόπιστες είναι αυτές που ασκούν όχι μόνο αποφασιστική εποπτεία και έλεγχο στο φαρμακευτικό πεδίο, αλλά και διαθέτουν την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για να ελέγχουν τα προγράμματα των σταθμών και παράλληλα να αντικρούν με επιστημονικό και τεκμηριωμένο τρόπο τα αντεπιχειρήματα των παραβατών.

Στη Γαλλία, λόγου χάρη, το Conseil Supérieur de l' Audiovisuel –που αποτελείται επίσης από εννέα μέλη τα οποία επιλέγονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το Κοινοβούλιο και τη Γερουσία– απασχολεί προσωπικό τετρακοσίων ατόμων, το οποίο δίνει στην εποπτική αρχή τη δυνατότητα να παίζει κύριο ρόλο στη θεσμική εποπτεία των δημόσιων και ιδιωτικών σταθμών. Έτσι, το Conseil Supérieur de l' Audiovisuel μπορεί να εποπτεύει την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου, την ποσόστωση των προγραμμάτων, να διαχειρίζεται τις συχνότητες, να απονέμει τις άδειες, να διορίζει τους διευθυντές της δημόσιας τηλεόρασης, να επιβάλλει ποινές, ή ακόμα και να ακυρώνει τις άδειες των σταθμών. Επίσης συμβουλεύει το Κοινοβούλιο, καθώς και το Υπουργείο Πολιτισμού ή και το Συμβούλιο Ανταγωνισμού.

Στην Ιταλία, η Autorità per la Garanzie nelle Comunicazioni, που δημιουργήθηκε τον Ιούλιο του 1997, αποτελείται κι αυτή από εννέα μέλη, τα οποία διορίζονται από τη Γερουσία και το Κοινοβούλιο ενώ ο Πρόεδρός της από τον Πρωθυπουργό της χώρας, και απασχολεί προσωπικό διακοσίων ατόμων. Με τη βοήθεια αυτών μπορεί να εποπτεύει μέσα από δύο επιτροπές την υποδομή των δικτύων για την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών. Η πρώτη επιτροπή συμβουλεύει τον Υπουργό Επικοινωνιών για τεχνικά θέματα σχετικά με τη χρήση των συχνοτήτων, διατηρεί τα στοιχεία των φαρμακευτικών φορέων και εποπτεύει τις τηλεπικοινωνίες. Η δεύτερη επιτροπή ασχολείται με την εποπτεία των υπηρεσιών όσον αφορά στο περιεχό-

μενο, στην τήρηση του κώδικα δεοντολογίας, στην τήρηση του νόμου για τις διαφημίσεις και τις τηλεαγορές, στην προστασία των ανηλίκων, των μειονοτήτων και παρακολουθεί σε μόνιμη βάση τα προγράμματα των σταθμών εάν και κατά πόσον τηρούν τις δημόσιες υποχρεώσεις τους. Η Autorità per la Garanzie nelle Comunicazioni λειτουργεί και ως συμβουλευτικό όργανο προς την κυβέρνηση σε θέματα τήρησης του θεσμικού πλαισίου, την αδειοδότηση των σταθμών, το ιδιοκτησιακό καθεστώς των σταθμών, ερευνά και μελετά το πεδίο και παράλληλα προτείνει ρυθμίσεις για την εύρυθμη λειτουργία του. Η Autorità per la Garanzie nelle Comunicazioni διερευνά επίσης τα οικονομικά στοιχεία των σταθμών και εξετάζει εάν τηρούν την κείμενη νομοθεσία. Κάθε χρόνο εκδίδει μια έκθεση πεπραγμένων σχετικά με τις δραστηριότητες και εξελίξεις του πεδίου και την αποστέλλει στην κυβέρνηση και στο Κοινοβούλιο. Σημειωτέον ότι στην Ιταλία υπάρχει μία ακόμη αρχή που εποπτεύει τον ανταγωνισμό και αυτή είναι η Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato.

Στη Βρετανία, το BBC είναι ένας αυτορρυθμίζόμενος οργανισμός που εποπτεύεται από το δωδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο διορίζεται από το Θρόνο. Ο ιδιωτικός φαδιοτηλεοπτικός τομέας εποπτεύεται από την Independent Television Commission με ένα προσωπικό τριακοσίων ατόμων τουλάχιστον. Η Independent Television Commission (ITC) χρηγεί τις άδειες, διερευνά κατά πόσον οι ιδιωτικοί σταθμοί τηρούν τις υποχρεώσεις τους, αν τηρείται ο υγιής ανταγωνισμός στο πεδίο, αν οι σταθμοί παραβιάζουν τον κατάλογο με τους αγώνες μεγίστης σημασίας που πρέπει να μεταδίδονται από τα ελεύθερης λήψης κανάλια και επιπλέον, σύμφωνα με το νόμο του 1996, εποπτεύει τις εμπορικές δραστηριότητες του BBC. Επίσης υπάρχουν δύο πρόσθετες εποπτικές αρχές, πλήρως στελεχωμένες: η Radio Authority, η οποία κάνει ό,τι η ITC για το ιδιωτικό φαδιόφωνο, και η British Standards Commission, που διερευνά τα παράπονα σε σχέση με το περιεχόμενο των φαδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με το νόμο του 1996, καθήκον της Broadcasting Standards Commission είναι να συντάσσει και κατά διαστήματα να επανεξετάζει έναν κώδικα ο οποίος προσφέρει τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά στις αρχές που πρέπει να υιοθετούνται και τις εφαρμογές που πρέπει να τηρούνται από τους φαδιοτηλεοπτικούς φορείς και κυρίως να αποφεύγουν (α) την άδικη ή άνιση μεταχείριση θεμάτων

και προσώπων που τα προγράμματά τους προσβάλλουν, και (β) την αδικαιολόγητη παραβίαση του ιδιωτικού χώρου. Ακόμα, καθήκον κάθε φασιστικού φορέα ή εποπτικής αρχής, όταν συντάσσει ή επανεξετάζει έναν κώδικα, ο οποίος σχετίζεται με τις αρχές και την πρακτική εφαρμογή τους όσον αφορά στο περιεχόμενό τους, είναι να αντανακλά το γενικό πνεύμα ολόκληρου του κώδικα. Ο Κώδικας της BSC αποτελεί μέρος των υποχρεώσεών της από το θεσμικό πλαίσιο. Όλες αυτές οι εποπτικές αρχές πρόκειται να αντικατασταθούν από μια νέα, την Office of Communications, η οποία θα έχει τη συνολική εποπτεία του επικοινωνιακού πεδίου.

Τα παραπάνω σηματοδοτούν τη μεγάλη απόσταση που έχει το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά όργανα. Άλλωστε από την ιστορία του διαπιστώνεται ότι το ΕΣΡ απέχει από τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές της Ε.Ε., καθώς επηρεάζεται έντονα από την πολιτική ηγεσία και δε διαθέτει την απαραίτητη υποδομή που θα το έκανε πιο υπεύθυνο στο πεδίο και στους φορείς του. Άλλα και η αντίστοιχη Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείου παρέμεινε αφανής για μια περίοδο πέντε ετών, έως ότου αναβαθμίστηκε σε Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με αυξημένες εξουσίες το 2001, με αρμοδιότητα να χορηγεί όλες τις ειδικές άδειες για σταθερή τηλεφωνία και για τα ασυρματικά δίκτυα.

Το ερώτημα είναι αν και σε ποιο βαθμό η Ε.Ε., λόγω της σύγκλισης των επικοινωνιακών μέσων και ενόψει της ψηφιακής εποχής, θα απαιτήσει από τα κράτη-μέλη της μια εναρμόνιση του τρόπου λειτουργίας και διοίκησης των εθνικών εποπτικών αρχών, κάτι που είναι απολύτως αναγκαίο, καθώς η λύση μιας Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής δε φαίνεται, τουλάχιστον έως τις μέρες μας, να προκρίνεται ως επιλογή.

Στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την Ανασκόπηση των Επικοινωνιών για το 1999, αναγνωρίζεται η έλλειψη συνοχής στην εφαρμογή διατάξεων της τηλεπικοινωνιακής νομοθεσίας, αλλά σημειώνεται πως η Επιτροπή δεν έχει πεισθεί ότι ένα εποπτικό όργανο σε κοινοτικό επίπεδο «θα μπορούσε σήμερα να προσθέσει επαρκή αξία, ώστε να αιτιολογήσει τα πιθανά κόστη. Κατά συνέπεια η Επιτροπή δεν προτείνει την καθιέρωση ευρωπαϊκής κανονιστικής αρχής για τις υπηρεσίες επικοινωνιών σε αυτό το στάδιο».⁴⁵ Αντίστοιχη επισήμανση έκανε και η Ομάδα Εργασίας για την ψηφιακή

εποχή, καλώντας να αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο η συνεργασία των εθνικών εποπτικών αρχών, ώστε να ενθαρρυνθεί η αμοιβαία κατανόηση και συνοχή τους.

Ωστόσο η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να βελτιωθεί «επειγόντως» η συνεργασία της με τους εθνικούς εποπτικούς φορείς για να υπάρχει εναρμόνιση σε διάφορους προβληματικούς φορείς, όπως, π.χ., αυτοί της αδειοδότησης, της πρόσβασης και της διασύνδεσης. Αντί μιας Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής, η Επιτροπή προτείνει τη σύσταση μιας Ομάδας Υψηλού Επιπέδου αποτελούμενη από εκπροσώπους των Εθνικών Εποπτικών Αρχών και την Επιτροπή «για να συζητούνται τα προβλήματα και να βρίσκονται λύσεις βάσει των κανόνων που έχουν συμφωνηθεί σε κοινοτικό επίπεδο».

1. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee of the Regions, *The Convergence of The Telecommunications, Media And Information Technology Sectors, And The Implications For Regulation, Results of the Public Consultation on the Green Paper*. European Commission. COM (1999) 108 Final, 09.03.1999.
2. *Green Paper on The Convergence of The Telecommunications, Media And Information Technology Sectors, And The Implications For Regulation; Towards an Information Society Approach*. COM (97) 623 Final, 03.12.1997.
3. *Summary of the Results of the Public Consultation on the Green Paper on the Convergence of the Telecommunications, Media and Information Technology sectors; Areas for Further Reflection, Working Document of the Commission*. Brussels: 29 July 1998 SEC (98) 1284 Final, 29.07.1998.
4. *Green Paper On Radio Spectrum Policy in the context of European Community policies such as telecommunications, broadcasting, transport, and R&D*. COM (1998) 596 Final, 09.12.1998.
5. *Commission Directive 95/51/EC of 18 October 1995 amending Commission Directive 90/388/EEC with regard to the abolition of the restrictions on the use of cable television networks for the provision of already liberalised telecommunications services*, 95/51//EC Final.
6. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε επιστολή προς την κυβέρνηση του Βελγίου ζητώντας της να σεβαστεί την κοινοτική νομοθεσία και να σταματήσει να επιβάλλει φόρους στις δορυφορικές κερδαίες και ακόμα να επιστρέψει τα χρήματα των φόρων που έχει έως τώρα εισπράξει από τους κατόχους των δορυφορικών κερδαίων. Η Επιτροπή κρίνει ότι η επιβολή φόρων στις δορυφορικές κερδαίες, κυρίως από τους δήμους του Βελγίου, συνιστά παραβίαση της κοινοτικής νομοθεσίας και, πιο συγκεκριμένα, της απρόσκοπτης ροής των τηλεοπτικών υπηρεσιών που μεταδίδονται διαμέσου δορυφόρων, σύμφωνα με τα άρθρα 169 και 49 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης. Αυτή είναι η δεύτερη φορά που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προειδοποιεί τις Αρχές του Βελγίου. Η πρώτη ήταν το Μάιο του 1999. Από τότε οι δήμοι της Φλάνδρας, της Βαλονίας και των Βρυξελλών διακήρυξαν ότι θα τηρήσουν την κοινοτική νομοθεσία και πράγματι ένας αριθμός δήμων, κυρίως των Βρυξελλών, κατήργησαν τον εν λόγω φόρο. Ωστόσο η Επιτροπή έγινε ξανά αποδέκτης ενός σημαντικού αριθμού παραπόνων από πολίτες, ιδίως από την περιοχή της Βαλονίας, ότι οι φόροι στα δορυφορικά κάτοπτρα συνεχίζονται, ενώ οι δήμοι έχουν αποφύγει να επιστρέψουν τα χρήματα που αδίκως εισέπρατταν, γι' αυτό

και όφειλαν, σύμφωνα με την Επιτροπή, να τα επιστρέψουν. Η Επιτροπή το Μάιο του 1999, και μετά από πολλές επιστολές πολιτών του Βελγίου, επισήμανε ότι αν δε συμφιορδφωθούν με την κείμενη κοινοτική νομοθεσία, τότε θα παραπέμψει το ζήτημα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Κι αυτό γιατί τα τελευταία χρόνια ένας αριθμός δήμων του Βελγίου έχει επιβάλει έναν ετήσιο φόρο στους κατόχους δορυφορικών κατόπτρων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής, 34 δήμοι και κοινότητες του Βελγίου επέβαλαν αυτόν το φόρο (27 στην περιοχή της Βαλονίας, 3 στη φλαμανδική περιοχή και 4 στις Βρυξέλλες). Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο φόρος αυτός είναι της τάξης των 5.000 βελγικών φράγκων και σε μερικές περιπτώσεις ξεπερνά τα 10.000 βελγικά φράγκα. Στην πράξη, ο φόρος μπορεί να κοστίζει στους καταναλωτές όσο και η αγορά του δορυφορικού κατόπτρου. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι φόροι αποτελούν εμπόδιο στη λήψη οραδιοτηλεοπτικών δορυφορικών σημάτων που προέρχονται από άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επιβραδύνεται η ανάπτυξη της δορυφορικής οραδιοτηλεόρασης στο Βέλγιο. Επίσης η Επιτροπή θεωρεί ότι ο φόρος αποτελεί μεροληπτική μεταχείριση, καθώς: α) συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού, όπως οι αλλοδαποί που ζουν στο Βέλγιο και επιμυιούν να έχουν πρόσβαση στα δορυφορικά τηλεοπτικά σήματα από τις χώρες τους, αναγκάζονται να πληρώσουν ένα υψηλό τίμημα γι' αυτό· β) τα ξένα δορυφορικά κανάλια δεν έχουν παρά μόνο περιορισμένη πρόσβαση στο Βέλγιο, καθώς τα περισσότερα καλωδιακά συστήματα διανομής της τηλεοπτικής ύλης είναι παλαιάς τεχνολογίας, με περιορισμένες δυνατότητες μεταφοράς τηλεοπτικών καναλιών· γ) οι παροχείς δορυφορικών τηλεοπτικών υπηρεσιών δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις καλωδιακές εταιρείες, καθώς οι τελευταίες δεν υποχρεούνται να επιβάλλουν πρόσθετο φόρο στους καταναλωτές-πελάτες τους. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιβολή μιας τέτοιας μορφής φόρου είναι αναιτιολόγητη. Μερικοί δήμοι και περιφέρειες υποστηρίζουν ότι με το φόρο στα δορυφορικά κάτοπτρα παρεμποδίζουν την εγκατάστασή τους στα κτήρια και έτοι αποτρέπουν την αισθητική υποβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου. Όμως η Επιτροπή δε θεωρεί ότι αυτό το επιχείρημα έχει ισχύ, καθώς ο φόρος εφαρμόζεται ασχέτως (α) του μεγέθους των δορυφορικών παραβολικών κατόπτρων, (β) του αν το κάτοπτρο είναι ορατό ή όχι, (γ) του αν το δορυφορικό κάτοπτρο είναι τοποθετημένο στο πίσω μέρος του κτηρίου (π.χ., κήπος) ή αλλού, και (δ) του αν το κτήριο θεωρείται διατηρητέο ή όχι. Τέλος, τα έσοδα που συλλέγονται από την καταβολή του φόρου δε μεταφέρονται σε κάποιες υπηρεσίες που ως στόχο έχουν την αισθητική αναβάθμιση του αισιού τοπίου, ούτε ακόμα οι άλλου τύπου κεραίες (π.χ., εργαζιανές) υπόκεινται σε τέτοιους περιορισμούς (π.χ., αισθητική). Βλ.: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των γενικών αρχών που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών* –άρθρα 28 και 49 της

Συνθήκης ΕΚ– όσον αφορά στη χοήση παραβολικών κεραιών, Βρυξέλλες, 2 Ιουλίου 2001.

7. Βλ. επίσης: *Standardization and the Global Information Society*, Communication from the Commission to the Council and the Parliament. COM (96) 359. Brussels: 24 Ιουλίου 1996.

8. «Directive 98/84/EC of the European Parliament and of the Council of 20 November 1998 on the legal protection of services based on, or insisting of, conditional access» στο *Official Journal of the European Communities*, 28 November 1998, L. 320/55.

9. *Final annual report on progress in implementing the action plan for the introduction of advanced television services in Europe*. COM (1998) 441 Final. Brussels: 13.07.1998. Για την πορεία της πολιτικής της Ε.Ε. στην τηλεόραση υψηλής ευκρίνειας και των τεχνολογικών προτύπων βλ.: Kaitazti-Whitlock, S. «HDTV and Standardization Policymaking in Europe» στο Dupagne, M. and Seel, P.B. (eds), *High Definition Television: A Global Perspective*. Iowa: Iowa State University Press, 1998, σ. 95-133 και Dai, X. «The Rise and Fall of High Definition Television: The Impact of European Technology Policy» στο *Journal of Common Market Studies*, Vol. 34, No. 2 (1996), σ. 149-166.

10. Magiore, M. *Οι οπτικοακουστικές παραγωγές στην Ενιαία Αγορά*, Λουξεμβούργο: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991, σ. 121-138.

11. Carpentier, M. (Γενικός Διευθυντής της Διεύθυνσης Τηλεπικοινωνιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής), «An Action Plan for HDTV in Europe» στο *Telecommunications*, September 1989, σ. 23-5.

12. Βλ. επίσης: Slaa, P. «HDTV as a Spearhead of European Industrial Policy» στο *Telematics and Informatics*, Vol. 8, No. 3 (1991), σ. 143-154.

13. Η διαφορά ανάμεσα στην αναλογική και την ψηφιακή τεχνολογία μετάδοσης είναι ανάλογη της διαφοράς μεταξύ του παραδοσιακού αναλογικού δίσκου μακράς διαρκείας και του ψηφιακού CD. Και όπως το CD παρουσιάζει μικρότερη παραμόρφωση του ήχου από ό,τι ο παραδοσιακός δίσκος, έτσι και η ψηφιακή τηλεόραση θα παρουσιάζει αισθητή βελτίωση στην ποιότητα της εικόνας. Παράλληλα η ψηφιακή τηλεόραση προσφέρει στο θεατή τη δυνατότητα να επεξεργάζεται περαιτέρω ψηφιακές εικόνες, να τις «αποθηκεύει» σε κομπιούτερ, να τις αναμειγνύει με άλλες εικόνες, να τις στέλνει με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε άλλες τηλεοράσεις κτλ. Η ψηφιακή τηλεόραση όμως έχει κάποιο μειονέκτημα κατά το μετασχηματισμό των τηλεοπτικών εικόνων, όπου προκύπτουν τεράστιες ποσότητες δεδομένων, πολύ μεγαλύτερες από όσες «χωρά» ένα συμβατό τηλεοπτικό κανάλι, το οποίο έχει ορισμένη δυνατότητα μετάδοσης δεδομένων και ορισμένο πλάτος συχνότητας στο εργαλιανό φάσμα. Κοντολογίς, μπορούμε να πούμε ότι μια μετάδοση είναι αναλογική όταν το σήμα είναι ηλεκτροικό, και ψηφιακή όταν το σήμα μεταφέρεται με τη μορφή πακέτου

στοιχείων και αριθμών, όπως γίνεται με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Βλ.: Schaefer, D.J. and Atkin, D. «An analysis of policy options for High Definition Television» στο *Telecommunications Policy*, October 1991, σ. 411-428.

14. Στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος Eureka, η E.E. προσπάθησε να ανταπαντήσει στο επανικό πρότυπο προσκαλώντας μεγάλες ευρωπαϊκές εταιρείες ηλεκτρονικών να συνεργαστούν, όπως είναι η Philips (Ολλανδία), η Thompson CSF (Γαλλία), η Bosch (Γερμανία), η NOKIA (Φινλανδία). Τον Οκτώβριο του 1989, η ευρωπαϊκή πρόταση υποβλήθηκε στη CCIR για θεώρηση και στις μέρες μας επιχειρείται η παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων σε προσιτές τιμές. Παράλληλα, όπως στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς της Αμπερβίλ και τους Ολυμπιακούς της Βαρκελώνης, οι αθλητικές εκδηλώσεις καλύφθηκαν και με το νέο σύστημα, ενώ με τη βοήθεια «εκθεσιακών λεωφορείων» παρουσιάζονταν μαγνητοσκοπημένα τα προγράμματα σε 60 ευρωπαϊκές πόλεις, μεταξύ των οποίων και η Αθήνα.

15. Το 1991, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας για τη θέσπιση προτύπων για δορυφορική μετάδοση τηλεοπτικών σημάτων [COM (91) 242 Τελικό – Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 194 της 24.07.1991]. Το Μάιο του 1992, η Επιτροπή εξέδωσε την Οδηγία 92/38/EOK για τη θέσπιση προτύπων για δορυφορική μετάδοση τηλεοπτικών σημάτων. Τον Ιούνιο του 1993, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 93/424/EOK σχετικά με τη θέσπιση σχεδίου δράσης για την εισαγωγή προγραμμάτων τηλεοπτικών υπηρεσιών στην Ευρώπη (Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 196 της 05.08.1993).

16. Meyer, L. and Fontaine, G. *Final Evaluation of the 16:9 Action Plan*, Strasbourg: IDATE (Institut de l' Audiovisuel et des Télécommunications en Europe), 2000.

17. IP/99/413 Βρυξέλλες: 23 Ιουνίου 1999.

18. European Commission. *The Development of the Market for Digital Television in the European Union*, Report in the Context of Directive 95/47/EC of the European Parliament and of the Council on the use of standards for the transmission of television signals. COM (1999) 540, Brussels: 9 November 1999.

19. Για μια συνοπτική ανασκόπηση σχετικά με την τηλεπικοινωνιακή πολιτική της Ε.Ε. έως τον Απρίλιο του 1997, βλ.: European Commission, Directorate General XIII, *Status Report on the European Union Telecommunications Policy*. Βρυξέλλες: 7 Μαΐου 1997.

20. European Commission. *Seventh Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package*. Brussels, 30 November 2001, COM (2001) 706 και European Commission. *Sixth Report on the Implementation of the Telecom Regulatory Package*. Communication COM (2000) 814, 7 December 2000.

21. European Commission. *Green Paper on radio spectrum policy in the context*

of European Community policies such as telecommunications, broadcasting, transports and R&D. COM (1998) 596, Brussels: 9 December 1998.

22. Οι κανόνες για τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων ωριμάζονται από τη νομοθεσία. Από τη στιγμή που τα ραδιοκύματα (*radio waves*) δε σταματούν μπροστά σε σύνορα, οι χώρες ιστορικά ωριμάζουν τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων στο πλαίσιο της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (International Telecommunication Union / ITU). Στα Συνέδρια για την Παγκόσμια Ραδιοεπικοινωνία (World Radiocommunications Conferences / WRC) της ITU, 186 χώρες υιοθετούν μέτρα δύο φορές το χρόνο, ώστε να επιτύχουν τη διεθνή εναρμόνιση με συγκεκριμένους κανόνες που αφορούν στη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων. Η ευθυγράμμιση όλων των χωρών με τους παραπάνω κανόνες είναι απαραίτητη, προκειμένου (α) να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας για την παραγωγή του φασματοεξοπλισμού που χρησιμοποιείται για εφαρμογές ασύρματης μετάδοσης/επικοινωνίας, (β) να υποστηριχτεί η παγκόσμια διάθεση των υπηρεσιών αυτών μέσα σε ένα κοινό πλαίσιο, και (γ) να αποφευχθεί η απαράδεκτη παρεμβολή συχνοτήτων (*interference*) μεταξύ σημάτων που στέλνονται/λαμβάνονται από διαφορετικούς χρήστες σε ίδιες ή γειτονικές συχνότητες. Περαιτέρω λεπτομερής ωριμότητα λαμβάνει χώρα σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Στην Ευρώπη, 43 χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών-μελών, ωριμάζουν τη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύσκεψης για την Ταχυδρομική και Τηλεπικοινωνιακή Διαχείριση (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations / CEPT). Η CEPT –όπως και η ITU– υιοθετεί μέτρα εναρμόνισης, τα οποία οι χώρες-μέλη της εφαρμόζουν σε εθελοντική βάση. Η ITU/WRC και η CEPT καλύπτουν όλες τις πιθανές χρήσεις του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, για τηλεπικοινωνιακή χρήση και εφαρμογές μετάδοσης πληροφορίας, για τις μεταφορές, αλλά και για R&D εφαρμογές. Με εξαίρεση τη διάθεση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων για κινητή και προσωπική επικοινωνία, η οποία καθορίζεται από συγκεκριμένη νομοθεσία της Ε.Ε. (π.χ., σύστημα GSM για τις κινητές επικοινωνίες, το οποίο είναι κοινό για όλες τις χώρες, με αποτέλεσμα κάποιων συνδρομητής στην Ελλάδα να μπορεί να χρησιμοποιεί το κινητό του και σε οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρώπης), η Ε.Ε. βασίζεται κυρίως στις προτάσεις και τις μελέτες της ITC/WRC και CEPT για την επίτευξη της επιθυμητής εναρμόνισης στη χρήση του απαραίτητου φάσματος ραδιοσυχνοτήτων για την πανευρωπαϊκή και παγκόσμια διάθεση υπηρεσιών και εξοπλισμού. Η διάθεση τημημάτων του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων σε μεμονωμένους χρήστες υπόκειται, σε εθνικό επίπεδο, σε ορισμένους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (World Trade Organisation / WTO) και της Ε.Ε.

23. Στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, η Ε.Ε. έχει επιδείξει επιτυχίες τουλάχιστον στο να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών. Στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόσφερε το ήμισυ της χορηγιατοδότησης για τις διάφο-

ρες έρευνες, αν και θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα περισσότερα από αυτά τα ερευνητικά προγράμματα είχαν άμεση σχέση με την αγορά. Τα πιο γνωστά ερευνητικά προγράμματα (με εκατοντάδες υποπρογράμματα το καθένα) ήταν το ESPRIT (δημιουργήθηκε το 1984 με στόχο την ανάπτυξη της πληροφορικής και με προϋπολογισμό 4 δισεκατομμύρια δολάρια), το RACE (για νέες εφαρμογές στις τηλεπικοινωνίες, π.χ., ISDN, δημιουργήθηκε το 1987 με προϋπολογισμό 1 δισεκατομμύριο δολάρια) και το EUREKA (με προϋπολογισμό 6 δισεκατομμύρια δολάρια).

24. European Commission. *Next Steps in Radio Spectrum Policy, Results of the Public Consultation on the Green Paper*, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee of the Regions. COM (1999) 538. Brussels: 10 November 1999.

25. Λευκή Βίβλος: *Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση-οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα*, μέρος Β'.

26. Euro-ISDN= Integrated Service Digital Network/ Ψηφιακό δίκτυο ενοποιημένων υπηρεσιών.

27. Πράσινη Βίβλος, *Ζωή και Εργασία στην Κοινωνία των Πληροφοριών: Πρώτα ο Άνθρωπος*. COM (96) 607 Τελικό.

28. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την Κοινωνική Διάσταση και την Επίδραση στην Αγορά Εργασίας της Κοινωνίας των Πληροφοριών, *Πρώτα ο Άνθρωπος – τα επόμενα βήματα*. COM (97) 390 Τελικό, 23 Ιουλίου 1997. Βλ. επίσης σχετικά έγγραφα της Επιτροπής για την Κοινωνία της Πληροφορίας: Ψήφισμα σχετικά με την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών πληροφορίας στην προσεχή δεκαετία (12.6.1997, A4-0153/97). Ψήφισμα σχετικά με την Κοινωνία των Πληροφοριών, τον Πολιτισμό και την Εκπαίδευση (13.3.1997, A4-0325/96). Βλ. επίσης: Ψήφισμα σχετικά με την κοινωνία της πληροφορίας, τη διαχείριση του διαδικτύου και τη δημοκρατία (19.6.1998, B4-0582, 0586, 0591, 0592, 0593/98). Ψήφισμα σχετικά με την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη Μάθηση στην Κοινωνία των Πληροφοριών – Σχέδιο Δράσης για μια Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία στον Τομέα της Εκπαίδευσης (1996-1998) (COM (96)0471-C4-0528/96). Ψήφισμα του Συμβουλίου και των Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των Κρατών-Μελών, συνεργοχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1999 για τη διάσταση της απασχόλησης και την κοινωνική διάσταση της κοινωνίας της πληροφορίας, Ανακοίνωση της Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 12.1.2000. Αιτιολογική Έκθεση (RR\319\319721, PE 220.215/Τελικό). Αιτιολογική Έκθεση (RR\310\310825, PE 217.549/Τελικό). Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη Συνοχή και Κοινωνία των Πληροφοριών (22.1.1997, COM (97) 7/Τελικό). *Regional Policy, Article 10 ERDF Innovative Actions, Information Society*, ed. 1999. *Information Society Technologies, User-Friendly Informa-*

tion Society, ed. 2000· *Information Society Technologies, Challenges & Opportunities*, ed. 1999· *Building the Information Society for us all-Final policy of high-level expert group*, ed. 1997· Communication on a Commission Initiative for the Special European Council of Lisbon, 23 and 24 March 2000, *Europe, An Information Society For All*.

29. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *eEurope 2002, Συνέπειες και Προτεραιότητες*, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ανακοίνωση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοχεύλης, 23-24 Μαρτίου 2001, COM (2001) 140 Τελικό, Βρυξέλλες: 13.3.2001.

30. Προς υποστήριξη αυτής της διαδικασίας, η ESDIS (Ομάδα υψηλού επιπέδου για την απασχόληση και την κοινωνική διάσταση της κοινωνίας της πληροφορίας) πρόκειται να καταρτίσει μια έκθεση σχετικά με την πρωτοβουλία e-Inclusion, ώστε να βελτιώθει ο συντονισμός των πολιτικών και να αποφευχθεί ο ψηφιακός διαχωρισμός στην Ευρώπη.

31. Βλ. επίσης: *Πράσινη Βίβλος για τις Πληροφορίες των Δημοσίου Τομέα: Ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη*, Πράσινη Βίβλος για τις Πληροφορίες του Δημοσίου Τομέα στην Κοινωνία των Πληροφοριών. COM (1998) 585: Βρυξέλλες.

32. Η πλήρης έρευνα είναι διαθέσιμη στο: europa.int/information/europeegovconf/news/index_en.htm.

33. Όπως σημειώνει και η Επιτροπή, για την εξασφάλιση ελάχιστου επιπέδου ασφάλειας, έχει θεσπιστεί σημαντική νομική βάση, ως μέρος της νομοθεσίας για το πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών και την προστασία των δεδομένων, τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο Ε.Ε. Οι νομοθετικές αυτές διατάξεις πρέπει να εφαρμόζονται αποτελεσματικά μέσα σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Θα πρέπει επίσης να εξελιχθούν στο μέλλον, όπως προκύπτει από το προτεινόμενο νέο πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες ή τις επερχόμενες προτάσεις που συνδέονται με τη συζήτηση σχετικά με τις αξιόποινες πράξεις στον κυβερνοχώρο. Κατά συνέπεια οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής θα πρέπει να έχουν αντίληψη των υποκείμενων θεμάτων ασφαλείας και του ρόλου τους για τη βελτίωση της ασφάλειας.

34. Ανακοίνωση από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ασφάλεια δικτύων – προσέγγιση ευρωπαϊκής πολιτικής*, Βρυξέλλες, Ιούνιος 2001.

35. *Πράσινη Βίβλος για την Προστασία των Ανηλίκων και της Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας στο πλαίσιο των Οπτικοακουστικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Πληροφορόμητης*, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (96) 483 Τελικό. Βρυξέλλες: 16.10.1996.

36. *Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παρακολούθηση της Πράσινης Βίβλου για την Προστασία των Ανηλίκων και της Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας στο*

πλαίσιο των Οπτικοακουστικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Πληροφόρησης, συνοδευόμενη από Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (97) 570 Τελικό. Βρυξέλλες: 18.11.1997.

37. Council Recommendation of 24 September 1998 on the development of the Competitiveness of the European audiovisual and information services industry by promoting national frameworks aimed at achieving a comparable and effective level of protection of minors and human dignity, *Official Journal of the European Communities*, L. 270 of 07.10.1998, σ. 48.

38. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee, *Study on Parental Control of Television Broadcasting*, Commission of the European Communities, COM/99/371 Final. Brussels: 19.07.1999. Βλ. επίσης: Keller, D. and Verhulst, S.G. *Parental Control in a Converged Communications Environment Self-Regulation, Technical Devices and Meta-Information*, Final Report for the DVB Regulatory Group October 2000, *Programme in Comparative Media Law and Policy University of Oxford*, Brussels: European Commission, October 2000.

39. Decision 276/1999/EC of the European Parliament and the Council of 25 January 1999 adopting a Multiannual Community Action Plan on Promoting safer use of the Internet by combating illegal and harmful content on global networks.

40. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να ενταχθεί και η δέσμη μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, σύμφωνα με την επιθυμία που διατύπωσαν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στη σύνοδο κορυφής του Τάμπερε. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής που έγινε με πρωτοβουλία του κ. Αντόνιο Βιτορίνο, σε συνεργασία με την κα Άννα Διαμαντοπούλου, προτείνει στοιχεία για μια ολοκληρωμένη στρατηγική προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτές οι απεχθείς και όλο και πιο ανησυχητικές απειλές. Παράλληλα με την Ανακοίνωση, η Επιτροπή υπέβαλε δύο προτάσεις αποφάσεων-πλαίσιο για την προσέγγιση των εθνικών ποινικών δικαίων και την αντιμετώπιση των ποινικών διαδικασιών. Αυτές οι αποφάσεις με τη μορφή πλαισίου παρέχουν ενισχυμένη και αρκούντως ζητή νομική προστασία στα παιδιά και στα άτομα που έχουν πέσει θύματα εμπορίας με σκοπό την εκμετάλλευσή τους, είτε πρόκειται για άτομα που «εισήχθησαν» στην Ε.Ε. είτε για άτομα εντός αυτής. Τα προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνουν κοινούς ορισμούς για δύο ποινικά αδικήματα: την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας τους, και την εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι προτάσεις για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας περιλαμβάνουν κοινούς ορισμούς για τρία ποινικά αδικήματα: παιδική πορνεία, σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία

(συμπεριλαμβανομένης της παιδικής πορνογραφίας στο Διαδίκτυο). Και οι δύο προτάσεις προβλέπουν κοινές κυρώσεις, αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές, μεταξύ των οποίων και φυλάκιση. Εκτός από τους κοινούς ορισμούς και τις κυρώσεις, και οι δύο προτάσεις στρέφονται στην προσοχή τους προς την ευθύνη των νομικών προσώπων, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων, της δικαιοδοσίας και της δίωξης. Προβλέπουν επίσης διατάξεις για την προστασία των θυμάτων στις δικαιοστικές διαδικασίες και ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών.

41. DVB Regulatory Group, *Parental Control in a Converged Communications Environment*. Βρυξέλλες: Οκτώβριος 2000. Βέβαια, στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε κανείς να εντάξει το νέο πρόγραμμα της Επιτροπής, το Νοέμβριο του 2001, για την πιο ασφαλή χρήση του Διαδικτύου, ιδίως για τις αποκαλούμενες «ενήλικες τηλευπηρεσίες» (hotlines) και αυτές με πορνογραφικό περιεχόμενο που εμπλέκουν και παιδιά και λειτουργούν σε έντεκα χώρες με παρακλάδια στις ΗΠΑ και στον Καναδά. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος Safer Internet Action Plan, που ανέρχεται στα 25 εκατομμύρια ευρώ, έχει διάρκεια 4 ετών (1999-2002).

42. CEC, «Directive 88/301/EEC of 16 May 1988 on Competition in the Markets in Telecommunications Terminal Equipment» στο *Official Journal of European Communities*, L. 131, 27 May 1988, σ. 73 και CEC, «Directive 90/388/ EEC of 28 June 1990 on Competition in the Markets in Telecommunications Services» στο *Official Journal of European Communities*, L. 192, 24 July 1990, σ. 10.

43. «Directive 97/44/EC of the European Parliament and of the Council of 6 October 1997 amending Council Directives 90/387/EEC and 94/44/EEC for the purpose of adaptation to a competitive environment in telecommunications» στο *Official Journal of European Communities*, L. 295, 29 October 1997, σ. 23.

44. «Opinion of the Committee of the Regions on the Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Principles and guidelines for the Community's audiovisual policy in the digital age» στο *Official Journal of European Communities*, L. 317, 6 November 2000.

45. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Προς ένα νέο πλαίσιο για την υποδομή των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τις σχετιζόμενες υπηρεσίες, Ανασκόπηση των Επικοινωνιών για το 1999*, COM (1999) 539, σ. xi. Βρυξέλλες.